

Arkea kaksikielisissä lapsiperheissä

Seija Komppa

Opinnäytetyö

Marraskuu 2017

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Sosionomi (AMK), sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Kasvatustyö

Tekijä(t) Komppa, Seija	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Marraskuu 2017
	Sivumäärä 50	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Arkea kaksikielissä lapsiperheissä		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Timo Hintikka, Tiina Lautamo		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kaksikielisten lapsiperheiden vanhempien käsityksiä arjesta. Tarkoituksena oli tuottaa tietoa kaksikielisten lapsiperheiden arjen sisällöstä sekä siitä, miten kaksikielisyys näkyy ja vaikuttaa arjessa. Tutkimuksella selvitettiin sitä, miten kaksikielisyys näyttäytyy perheen arjessa vanhemman kokemana ja millaiseksi he kokevat arjen, miten perheen arki on ajallisesti jaettu perheen eri osapuolten kesken ja millaista on vanhemmuus ja kumppanuus kaksikielisessä lapsiperheessä.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, jossa hyödynnettiin sekä tilastollisia että laadullisia piirteitä. Tutkimusaineisto kerättiin Webropol-kyselyllä. Kohderyhmänä oli Suomessa asuvat kaksikieliset lapsiperheet, joiden vanhemmista toinen oli suomenkielinen. Perheissä oli vähintään yksi alle kouluikäinen lapsi. Aineisto analysoitiin laadullisten ja määrällisten analyysimenetelmien avulla.</p> <p>Kaksikielisyys nähtiin perheissä lähinnä positiivisena asiana. Kaksikielisyys kerrottiin näyttäytyvän perheen arjessa oman kielen puhumisena ja siten, että kaksi kieltä on jatkuvasti läsnä perheen yhteisessä toiminnassa. Tutkimuksessa ilmeni, että arki nähtiin rutii-neina ja läsnäolona. Esimerkiksi töiden kerrottiin aiheuttavan epätasaisuutta vanhempien välillä lasten kanssa vietettyyn aikaan. Kotitöitä hoidettiin taitojen, halun ja ehtimisen mukaan. Vastauksissa tuotiin esille vanhempien kommunikaatio-ongelmat kaksikielisessä lapsiperheessä. Molempien vanhempien nähtiin tuovan voimavaroja perheen arkeen.</p> <p>Tutkimuksesta ilmeni, että vanhemmat kokevat läsnä- ja yhdessäolon merkittäväksi tekijäksi kaksikielisessä lapsiperhearjessa. Kaksikielisissä lapsiperheissä ymmärretään ja tiedostetaan keskusteluiden merkitys lapsen, vanhemmuuden ja kumppanuuden kannalta. Perheissä ollaan tyytyväisiä kaksikieliseen arkeen.</p>		
<p>Avainsanat (asiasanat) Kaksikielisyys, lapsiperhe, arki, kulttuuri, vanhemmuus, kyselytutkimus</p>		
Muut tiedot		

Author(s) Komppa, Seija	Type of publication Bachelor's thesis	Date November 2017 Language of publication: Finnish
	Number of pages 50	Permission for web publication: x
Title of publication Everyday life in bilingual families with children		
Degree programme Degree Programme in Social Services		
Supervisor(s) Hintikka, Timo; Lautamo, Tiina		
Assigned by		
Abstract <p>The purpose of the study was to examine bilingual families parents' perceptions of everyday life. The aim was to generate information about the everyday lives of bilingual families with children and about the manifestations and impact of bilingualism on the everyday life of the families. The study examined how bilingualism was reflected in the everyday lives of families as experienced by the parents, and how they experienced everyday life. In addition, the study examined how family life was shared on a daily basis between various family members and what parenthood and partnership meant in this context.</p> <p>The study was conducted as a survey with elements of statistical and qualitative research. The data was collected by using a Webropol survey. The target group consisted of bilingual families with children residing in Finland, where one of the parents was a native Finnish-speaker. In each family, there was at least one child who was below the school age. The data was analysed by using both qualitative and quantitative methods.</p> <p>Bilingualism was perceived as a positive aspect by the families. Bilingualism was present in the everyday family lives in the form of each parent speaking their own mother tongue, as well as continually using both languages during the families' joint activities. Moreover, 'everyday life' was seen as routines and time spent together. It was stated that work caused the parents to spend unequal amounts of time with their children. Housework was completed based on skills, willingness and the availability of spare time. The issue of communication problems faced by the parents of bilingual children was raised in the study. Both parents were seen to provide resources for the families' everyday lives.</p> <p>According to the results, the parents perceived the time spent together as a significant factor in the construction of everyday life for the family. Bilingual families were aware of the importance of having conversations for the children, parenthood and marital relationship. The bilingual families were satisfied with their everyday lives.</p>		
Keywords/tags (subjects) Bilingualism, family with children, everyday life, culture, parenthood, questionnaire		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Kaksikielisyys ja kulttuurit lapsiperheissä	4
	2.1 Lapsiperhemuodot	4
	2.2 Kaksikielinen ja -kulttuurinen lapsiperhe	5
	2.3 Kolmas kulttuuri ja kielen merkitys	7
3	Vanhemmuus kaksikielisessä ja -kulttuurisessa lapsiperheessä	9
4	Kaksikielisen lapsiperheen arki	10
5	Tutkimuksen toteuttaminen	13
	5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	13
	5.2 Tutkimusmenetelmä	14
	5.3 Aineiston kuvaus	16
	5.4 Aineiston analysointi	17
6	Tutkimustulokset.....	21
	6.1 Kaksikielisyyden näyttäytyminen ja vanhempien kokemukset arjesta.....	21
	6.2 Arjen jakaminen ajallisesti perheen eri osapuolten kesken	25
	6.3 Vanhemmuus ja kumppanuus kaksikielisessä lapsiperheessä.....	27
7	Johtopäätökset.....	28
	7.1 Ajankäytöstä kaksikielisissä lapsiperheissä	28
	7.2 Tarve puhua.....	31
	7.3 Onnellisuus elämäntavasta	32
8	Pohdinta.....	33
	8.1 Tutkimuksen arviointi.....	33
	8.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	36
	8.3 Hyöty omalle ammattikunnalle ja jatkotutkimusehdotukset	37
	Lähteet	40
	Liitteet	43
	Liite 1. Webropol-kysely suomeksi	43

Liite 2. Webropol-kysely englanniksi	46
Liite 3. Viestit Facebookissa	49
Liite 4. Saatekirje kyselyn alussa	50

Kuviot

Kuvio 1. Lapsiperhemuodot v. 2016.....	4
Kuvio 2. Läsä- ja poissaolon vaihtoehdot.....	12
Kuvio 3. Esimerkki sanapilvitoiminnon käytöstä.....	20
Kuvio 4. Vanhempien käsityksiä jaksamisessa auttavista seikoista	24
Kuvio 5. Vanhempien käsityksiä jaksamista haastavista seikoista.....	25

Taulukot

Taulukko 1. Esimerkki aineiston teemoittelusta	19
--	----

1 Johdanto

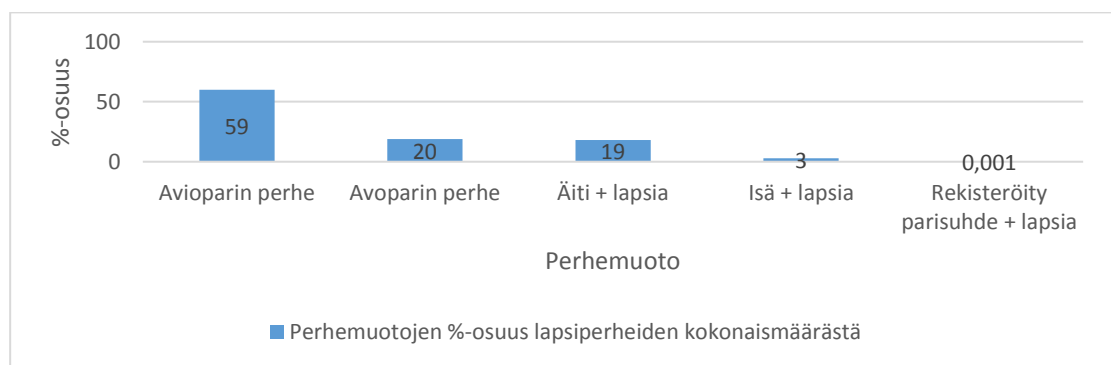
Monikulttuurisuus ja sitä kautta kaksikielisyys yleistyy maailmalla ja Suomessa (Kahden kulttuurin parit ja perheet Suomessa – tilastokatsaus 2014. 2016). Ihmisten liikkuvuus vapautuu, mikä mahdollistaa ja helpottaa perheen perustamista eri kulttuuri- ja kielitaustaisen ihmisen kanssa. Moni suomalainen elää toisesta kulttuurista tulevan puolison tai lapsen kanssa (Rotkirch 2013, 9). Suomessa asuu lapsiperheitä, joissa vanhempien äidinkielet poikkeavat toisistaan. Myös perheiden arjet ovat erilaisia. Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevien vanhempien on sovittava yhteen opitut toimintatapansa; perhe rakentaa oman ns. kolmannen kulttuurin. Jokainen perheenjäsen tuo perheen arkeen omat voimavaransa, joiden pohjalle perheen arki rakentuu. Kaksikielisyys rikastuttaa perheen arkea, mutta myös saattaa aiheuttaa haasteita perheen arjessa. Yhteiskunta tukee perheitä erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa, joihin vanhempien jaksamisen ja pärjäämisen kaksikielisen perheen arjessa voi luokitella. On syytä tutkia, millaista arki on kaksikielisissä lapsiperheissä.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää kaksikielisten lapsiperheiden vanhempien käsityksiä arjesta. Sen tarkoituksena on tuottaa tietoa kaksikielisten lapsiperheiden arjen sisällöstä ja siitä, miten kaksikielisyys näkyy ja vaikuttaa arjessa. Sosiaali- ja kasvatustieteen työntekijöillä ei mahdollisesti ole tarvittavaa ymmärrystä kaksikielisen ja -kulttuurisen arjen sujuvuudesta ja siitä, miten kaksikielisyys ja -kulttuurisuus voi onnistuessaan rikastuttaa perheen elämää. Monesti tutkimukset keskittyvät johonkin spesifiseen aihealueeseen, mutta on tärkeää nostaa esille myös ihmisten tavallinen jokapäiväinen arkielämä ja tarkastella sitä. Tutkimuksissa pitäisi olla enemmän kiinnostunut siitä, miten ihmiset toimivat arjessaan; yksinkertaisten ja päivittäisten asioiden tutkiminen on pohjana yhteiskunnan perustavien rakenteiden muutokselle (Repo 2009, 26). Myös Rönkä ja Korvela (2009, 87) pohtivat, miksi perheiden tavalliset toimet ovat alituttuja. Kaksikielisten perheiden arki on tärkeä ja ajankohtainen aihe kasvatustieteen-, sosiaali- ja terveysalan työntekijöillä muun muassa varhaiskasvatuksen ja perhetyön alueilla.

2 Kaksikielisyys ja kulttuurit lapsiperheissä

2.1 Lapsiperhemuodot

Perhe on moniselitteinen käsite, johon vallitseva kulttuuri ja yksilön sekä perheen ajattelutapa vaikuttavat. Perhe-käsite on riippuvainen paikasta ja ajasta. Käsite on erilainen maailmalla ja se on ollut erilainen Suomessa vuosikymmeniä sitten (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 37, 38, 43). Suomalaisessa kulttuurissa perheen katsotaan muodostavan ydinperhe eli vanhemmat ja kotona asuvat lapset. Perheet, joissa on vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi, luokitellaan lapsiperheiksi. (Vilén, Seppänen, Tapio & Toivanen 2010, 10, 13.) Tilastokeskuksen (Käsitteet n.d.) mukaan perheen muodostavat yhdessä asuvat lapsettomat sekä lapselliset avioparit, avoparit tai parisuhteen rekisteröineet henkilöt tai jompikumpi vanhemmista lapsineen, joten erilaisia perhetyyppejä on 10. Kuvio 1 havainnollistaa erilaisten lapsiperhemuotojen määrää. Suomessa oli perheitä vuoden 2016 lopussa 1 476 000, joista 570 000 oli lapsiperheitä. Vuonna 2016 39 % väestöstä kuului lapsiperheisiin. (Perheiden määrän kasvu aiempaa hitaampaa 2017.)

Kuvio 1. Lapsiperhemuodot v. 2016 (Perheiden määrän kasvu aiempaa hitaampaa 2017)

Tässä opinnäytetyössä keskitytään tarkastelemaan perheitä, joissa molemmat vanhemmat eri kulttuurien ja kielten edustajina ovat Suomessa läsnä lapsiperheen arjessa. Perheiden vanhemmista toinen on suomenkielinen ja toinen vieraskielinen. Perheiden lapsista ainakin osa on alle kouluikäisiä. Tutkimuksen kohderyhmä kuvataan tarkemmin luvussa 5.3.

2.2 Kaksikielinen ja -kulttuurinen lapsiperhe

Kaksikielisyydellä on monia eri määritelmiä, ja määritelmät ovat riippuvaisia sen käytäjästä. Kaksikielisyydestä puhutaan, kun henkilö käyttää kumpaakin kieltä natiivitasolla, mutta myös, kun henkilö puhuu ensikielensä lisäksi muitakin kieliä. Kaksikielisyyden rajat ovat suuret. Kaksikielisyys voidaan määritellä henkilökohtaisella tasolla, yhteiskunnan tasolla, kielten omaksumisiin ja -menetelmän, kielten tason ja käyttämisen sekä samastumisen perusteella. (Hassinen 2005, 16–17.) Kaksikielisellä ihmisellä voidaan siis tarkoittaa ihmistä, joka käyttää kahta kieltä eri ihmisten kanssa eri konteksteissa. Kaksikielinen henkilö pystyy kahdella kielellä ilmaisemaan itseään ja tulemaan ymmärretyksi, mutta kaksikielisyys edellyttää myös kahden kulttuurin ymmärtämistä. Perheessä simultaaninen eli samanaikainen kaksikielisyys tarkoittaa kahden eri kielen omaksumista kaksikielisessä perheessä, jossa vanhemmat käyttävät kumpikin omaa äidinkieltään lapsen syntymästä lähtien. (Hassinen 2002, 406.) Suppein määritelmä kaksikielisyydelle on kahden kielen oppiminen kasvuympäristössä ennen neljättä ikävuotta (Hassinen 2005, 16).

Lapsiperheissä, joissa vanhempien äidinkielenä ovat eri kielet, lapsi yhdistyy vanhempiensa kielen kautta tämän kulttuuriin ja oppii ymmärtämään vanhempaansa sekä eri kulttuurien toiminta- ja ajattelutapoja. Kaksikielisyyttä pidetään rikkautena, joka luo edellytykset läheiselle suhteelle molempiin vanhempiin ja sukulaisiin. Kaksikielisyys perheessä tukee lapsen tasapainoista ja kokonaisvaltaista kehitystä. Jos perheessä käytetään tasavertaisesti molempien vanhempien äidinkieltä, lapsen molempien kielten taito on useasti äidinkielen tasoista. (Kinnunen & del Angel n.d.)

Vuoden 2014 lopussa Suomessa asui reilut 71 000 kaksikulttuurista paria ja perhettä. Kyseiseen lukuun on laskettu ne kaksikulttuuriset avio- ja avoparit sekä rekisteröidyt parisuhteet, joissa toinen puolisoista on syntynyt Suomessa. Lisäksi sellaisia perheitä, joissa molemmat puoliset ovat syntyneet ulkomailla, mutta keskenään eri maissa, asuu Suomessa n. 8 000. Arvion mukaan lapsiperheitä kaksikielisistä perheistä on noin puolet eli kaksikielisiä lapsiperheitä ajatellaan olevan Suomessa noin 35 000. (Kahden kulttuurin parit ja perheet Suomessa – tilastokatsaus 2014. 2016.) Luku on n. kuusi prosenttia kaikista lapsiperheistä. Suomessa kaksikielisten lapsiperheiden kolme yleisintä kieltä suomen lisäksi ovat ruotsi, venäjä ja viro (Yhdeksän kymmenestä alle kolmevuotiaasta asuu vanhempiensa kanssa 2016).

Kulttuuri sisältää näkyviä ja näkymättömiä tekijöitä. Näkyviin kuuluvat muiden muassa kieli sekä ruokailuun ja pukeutumiseen liittyvät tavat kun taas esimerkiksi arvot, moraali ja uskonto kuuluvat näkymättömiin tekijöihin. (Galy-Badenas & Sharapan 2016.) Toimintamallit ovat tietoista kulttuuria kun taas perinteet, uskomukset, normit, arvot ja ajatusmallit ovat tiedostamatonta kulttuuria (Oksi-Walter 2009, 102). Näkyvät ja näkymättömät tekijät sekä tietoinen ja tiedostamaton kulttuuri vaikuttavat siihen, miten yksilö tai perhe elää. Ne ovat läsnä siten myös kaksikulttuurisen lapsiperheen arjessa.

Kahden kulttuurin perhettä ja kaksikulttuurista perhettä käytetään toistensa synonyymeina sekä tällaisiin perheisiin viitataan myös monilla muilla termeillä, kuten monikulttuurinen perhe ja ylijäinen perhe (Kinnunen & del Angel n.d.). Termejä käytetään kirjavasti johtuen kahdesta eri maasta peräisin olevan perheeseen ja parisuhteeseen liittyvän termistön puutteellisuudesta (Kinnunen 2013). Kahden kulttuurin perheellä tarkoitetaan perhettä, jossa puoliset ovat syntyneet eri maissa, esimerkiksi niin, että toinen vanhemmista on suomalainen ja toinen ulkomaalaistaustainen (Kinnunen & del Angel n.d.; Vilén ym. 2010, 19). Kaksikulttuuristen perheiden yhdistävinä tekijöinä toimivat kokemus maahanmuutosta, toinen puolisoista asuu kotimaansa ulkopuolella sekä usein useamman kielen käyttäminen perheessä. (Kinnunen & del Angel n.d.)

2.3 Kolmas kulttuuri ja kielen merkitys

Kaksikulttuuristen perheiden arjessa on läsnä vaikutteita kahdesta eri kulttuurista. Näiden kulttuurien sekoittuessa perhe luo perheen oman yhteisen elämäntavan eli kolmannen kulttuurin poimien elementtejä molemmista kulttuureista. Se on kyseisen perheen käsitys arjessa läsnä olevien kulttuurien sekoituksesta ja se yhdistää parhaimmillaan molempien kulttuurien hyvät puolet. Esimerkiksi vanhat traditiot ja tapakulttuurit synnyttävät yhdessä uusia tapoja siihen, miten perhe toimii. (Kinnunen 2010, 13–14.)

Kulttuurien yhteensovittaminen on haastavaa, sillä silloin perhe joutuu pohtimaan monia kulttuuriin, kieleen ja arkeen liittyviä seikkoja ja etsimään niihin kaikkia osapuolia tyydyttäviä ratkaisuja. Arkeen kuuluvat normaalit asiat kuten ruoka, käytöstavat ja eri kielten käyttäminen synnyttävät keskustelua perheen sisällä. Erityisesti lapselle ulkoisesti näkyvä ns. erilaisuus, kuten pukeutuminen ja kieli, voi tuottaa haastetta, sillä jo alle kouluikäisellä lapsella on tarve olla samanlainen kuin muut ja käyttäytyä ympäristön odotusten mukaisesti (Oksi-Walter 2009, 114).

Kolmas kulttuuri pääsee syntymään, kun arvostus perheessä läsnä olevia kulttuureita kohtaan on olemassa ja perheenjäsenet ovat kykeneväisiä tekemään kompromisseja. Perheet muokkaavat kolmatta kulttuuria aktiivisesti toiminnallaan ja ajattelumallillaan, joten kolmas kulttuuri on elämänvaiheiden mukana uudistuva. (Kinnunen 2010, 13–14.) Kahden kulttuurin perheessä kasvaneet lapset kuljettavat omaksumaansa kolmatta kulttuuria mukana elämässään aikuisuudessakin (Oksi-Walter 2009, 103–104).

Kielen avulla lapsi ilmaisee tunteensa ja ajatuksensa, ja se on osa lapsen identiteettiä. Identiteetin lisäksi äidinkieleen rakentuu sosiaaliset suhteet ja kognitiivinen kehitys. Kaksikielinen lapsi saa kehitykseensä mukaan monipuolisempia rakenteita kognitiivisten taitojen kehittymiseen. Kahden äidinkielen avulla lapsi muun muassa oppii hallitsemaan ympäristöään, omaksumaansa erilaista käyttäytymis-, reagointi- ja ongelman-

ratkaisutapoja, asettumaan erilaisten ihmisten asemaan sekä sosiaaliset taidot monipuolistuvat. (Oksi-Walter 2009, 100, 105.) Perheiden arkeen kuuluu erilaisia ympäristöjä, joissa käytetään omaa kieltänsä. Kielellisillä ympäristöillä on merkitystä lapsen kielen kehittymiselle, ja usein se äidinkieli, jota lapsi eniten arjessaan kuulee, muotoutuu lapsen niin sanotuksi ykköskieleksi, jolla tunnetaan ja ajatellaan (Kinnunen 2010, 28–29; Oksi-Walter 2009, 105).

Lapsella voi olla useampi äidinkieli (Oksi-Walter 2009, 104). Äidinkielellä on tärkeä rooli kasvatuksessa (Kinnunen 2010, 26–27). Oksi-Walterin (2009, 100) mukaan vanhemmat ovat lastensa käyttäytymismalleja, jolloin myös kielellinen viestintä välittyy sekä tietoisesti että tiedostamatta lapselle. Molempien vanhempien äidinkielen ymmärtäminen ja osaaminen auttaa eri kulttuurien ja omien juuriensa ymmärtämisessä (Kinnunen 2010, 26–27). Monessa kahden kulttuurin perheessä vanhemmat käyttävät kommunikoidessa keskenään kolmatta kieltä, joka ei ole kummankaan äidinkieli. Kun vanhemmat puhuvat lapselle johdonmukaisesti vain omaa äidinkieltään, ei kolmannen kielen kuuleminen aiheuta sekaannusta lapselle. (Mts. 28.)

Perheen kolmas kulttuuri on vahvasti vuorovaikutuksessa perheen sisäisen vuorovaikutuksen ja perhekulttuurin kanssa. Monikulttuurisessa parisuhteessa yhdistyvät kaksi kulttuurista tapaa puhua ja viestiä sanattomasti puheen ohella. Haasteena kaksikielisen lapsiperheen vanhemmille on löytää molemmille ymmärrettävä ja selkeä tapa kommunikoida keskenään. Yhteinen kieli kaksikielisessä parisuhteessa ja vanhemmuudessa selkeyttää kommunikointia, muttei ole tae sille, että kieltä ja vuorovaikutusta ymmärretään täysin. Riski sanallisen kommunikaation epätarkkuudelle on suurempi niissä parisuhteissa, joissa yhteinen kieli ei ole kummankaan äidinkieli. Siksi on tärkeää, että toisen vanhemman kieleen ja kulttuuriin tutustutaan. (Kielen merkityksestä 2017; Oksi-Walter 2009, 73.) Toimiva vuorovaikutus vanhempien välillä edesauttaa johdonmukaisessa ja yhtenäisessä kasvatuksessa.

3 Vanhemmuus kaksikielisessä ja -kulttuurisessa lapsiperheessä

Vanhemmuus kaksikielisessä ja -kulttuurisessa perheessä tuo perheelle sekä haasteita että hyötyjä. Kotiutuminen uuteen maahan ja kulttuuriin voi viedä aikaa, ja vanhemmuus voi kärsiä, kun vanhemman voimavarat ovat vähissä (Roos 2009, 132). Vakituisesti Suomeen tullutta maahanmuuttajaa voi kutsua uussuomalaiseksi, jollaiseksi monet Suomeen muuttaneet ja suomalaisen kumppanin kanssa elävät luokitellaan. Kaksi- tai monikulttuurinen parisuhde vahvistaa puolisoitten sitoutumista toisiinsa ainakin suhteen alkuvaiheessa. Kumppania tuetaan ja kannustetaan arjessa, kun kumppani muun muassa hakee töitä. Kaksikielinen vanhemmuus ja monikulttuurisuus tuovat mukanaan myös elinympäristön kummeksumia ratkaisuja, joita puolustetaan yhdessä kumppanin kanssa. (Oksi-Walter 2009, 70.) On tärkeää, että kaksikielisessä parisuhteessa kiinnitetään huomiota kumppanin huomioimiseen ja parisuhteen hoitamiseen. Paletti-tutkimuksen mukaan ei ole tyyppillistä, että parisuhdetta hoidettaisiin Suomessa myönteisyyden ja avoimuuden kautta. Kuitenkin tuen tarjoaminen kumppanille on usein käytössä oleva parisuhteen hoitomuoto. (Malinen & Sevón 2009, 162–163.)

Vanhemmuudessa oma elämänhistoria tulee esille ja se nivoutuu yhteen puolison elämänhistorian kanssa. Omat toimintatavat eivät välttämättä ole itsestäänselvyksiä toista kulttuuria edustavalle puolisolalle, vaan vanhempien odotukset, arvot ja normit voivat olla erilaisia. Kaksikulttuurisessa perheessä ei ole tavanomaista tapaa toimia, jolloin dialogin merkitys korostuu. Vanhemmuus tuo mukanaan uusia rooleja ja kodinkäyttäytymismalleja. (Oksi-Walter 2009, 95, 97; Roos 2009, 133.)

Vanhemmat toistavat tiedostamattaan omia lapsuuden kokemuksiaan sekä vanhemmiltaan saamiaan malleja. Esimerkiksi kysymykset sukupuolirooleista, käytöksestä sekä suvun osallisuudesta perheen elämään asettavat kaksikielisten lapsiperheiden arkeen, vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyviä haasteita (Lastenkasvatus ja vanhemmuus kahden kulttuurin perheessä 2013). Vanhempien on pyrittävä sekoitta-

maan opitut tapansa yhteen, jotta vanhemmuudessa välttyttäisiin ristiriidoilta. Lapselle on psyykkisesti vaikeaa, jos vanhemmat eivät toimi yhdessä. (Lainiala & Säävälä 2012, 82.) Lapsi arvostaa ja luottaa vanhempiinsa luonnostaan, mutta kielierot ja -vaikeudet vieraassa maassa saattavat aiheuttaa luottamuspuolaa ja tunnetta ettei vanhempi ole osaava ja turvallinen (Oksi-Walter 2009, 115–116). Lapsen kokonaisvaltaista ja tasapainoista kehitystä ajatellen on tärkeää, että lapselle syntyy tasavertainen suhde molempiin vanhempiin ja siten edellytykset kaksikielisyydelle (Kinnunen 2010, 26–27).

Vanhemmuuteen ja vanhempana olemiseen liittyy vastuu ja sen jakaminen puolison kanssa. Vanhempien välinen kotiin liittyvä työnjako nivoutuu elämänarvojen ja oikeudenmukaisuuskokemusten kanssa. Ne tuovat esille sen, miten ihminen kokee oman asemansa muiden joukossa, mitä hän pitää tärkeänä elämässään ja miten hän kokee elämänarvojensa toteutuvan arjessaan. Kotitöiden jako sukupuolen mukaan viittaa perinteiseen jaotteluun isän ja äidin tehtävistä, mikä voi kuitenkin vaihdella kulttuurillisesti (Törrönen 2012, 47.) Vanhempien totutut toimintatavat ja tavat toimia vanhempana luovat perheen sisäistä kulttuuria, kolmatta kulttuuria.

4 Kaksikielisen lapsiperheen arki

Arjen käsitettä pidetään helposti itsestään selvänä ja ymmärrettävänä. Kuitenkin, kun alkaa miettiä, mitä kunkin ihmisen arkeen kuuluu, osoittautuu arjen yksiselitteinen määrittäminen haastavaksi. Jokainen perhe rakentaa oman arkensa (Rönkä & Korvela 2009, 88). On tyypillistä, että tutkimuksissa perheen arki kiinnitetään yhteen perheen kanssa (Korvela 2003, 7). Syynä lienee se, että perheellä on keskeinen merkitys ihmisten arjessa (Kyrönlampi-Kylmänen 2007, 17). Perheen arjessa sykliisyys on ominaista. Arjessa toistuvat päivittäin ja viikoittain tietyt tilanteet ja rutiinit (Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 12.) Arki on siis sitä, mistä elämä pääsääntöisesti koostuu. Lapsiperheen arki koostuu useimmiten muiden muassa kodista ja sen sisällä tapahtuvista toimista, vanhempien töistä, lasten päivähoidosta, harrastuksista, ystävistä ja sukulaisista, nukkuma-ajoista ja ruokarytmeistä. Arkeen kuuluu fyysisten, psyykkisten

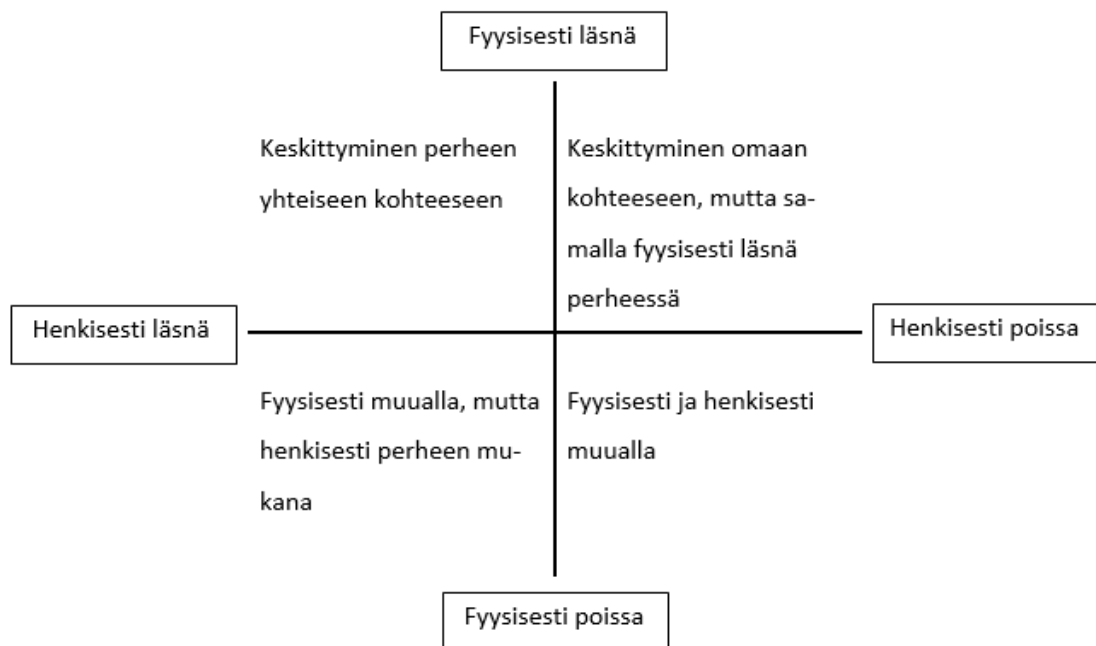
ja sosiaalisten tarpeiden huolehtiminen. Leikki on lapsen arkea, ja myös rutiinit ovat osa arkea. (Mts. 12; Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 35–36.) Vaikka sanat ”arki” ja ”arkinen” liitetään usein kotiin, perheeseen ja vanhemmuuteen, ei arki ole kodin tai perheen synonyymi. Muun lisäksi pienten lasten ja heidän vanhempien elämässä on paljon arkisuutta. (Jokinen 2005, 122.)

Johtuen perheen ja arjen tavanomaisesta linkittämisestä, perheen arjen voidaan ajatella koostuvan perheen tehtävistä. Kyrönlampi-Kylmänen (2010, 36) kuvaa perhettä lapsen kasvuympäristönä, jossa lapsen fyysisistä, henkisistä ja sosiaalisista tarpeista huolehditaan. Kyrönlampi-Kylmäseen verrattuna Korvelan listaamat Marin määrittelemät perheen tehtävät ovat hiukan yksityiskohtaisempia. Korvelan (2003, 7) mukaan Marin (1975) määrittelee perheen tehtäviksi ns. huolto-, turva-, kasvatus-, lepo-, virkistys- ja vapaa-aikatehtävät, joiden lisäksi myös biologinen tehtävä ja mielenterveydellinen tehtävä kuuluvat perheen tehtäviin. Toisaalta perheen tehtävät voidaan tiivistää myös kolmeen eri arjen ulottuvuuteen, tunteisiin, toimintoihin ja aikaan (Korvela & Rönkä 2014, 198–199).

Kaksikielisessä lapsiperheessä ajankäyttö voi jakaantua osin kielellisiin perusteisiin. Hassisen (2005, 148) mukaan kahden kielen opiskelu vie lapsen ja vanhemman vapaa-aikaa. Positiivisemmin ajateltuna kahden kielen oppiminen ja opiskelu on hauskaa yhteistä ajanvietettä. Sitä perheessä käytettävää kieltä, joka on valtaväestössä vähemmistökielenä, pyritään perheissä vahvistamaan ja tuomaan lapsen lähelle mahdollisuuksien mukaan, jotta lapsi kehittyisi kaksikielisenä. Kuten iltasadut, uudet vähemmistökielen edustajat perheen elämässä, läheiset välit perheenjäsenten välillä sekä yhdessä tekeminen ja leikkiminen ovat tapoja, joilla tuoda vähemmistökieltä näkyvämmäksi ja aktiivisemmaksi perheen arjessa (Bourgogne 2014, 73, 79, 91).

Kodissa suoritettavia töitä ja arkea voi luokitella myös sen mukaan, kuinka paljon kunkin arjen askareen parissa vietetään aikaa. Korvela (2003, 147) tuo tutkimuksessaan esille sen, kuinka fyysisen ja henkisen läsnäolon merkitys ja esiintyvyys perheissä on muuttunut vuosikymmenien aikana. Nuorimmat sukupolvet arvostavat monipuolisempaa läsnäoloa, jota voisi kuvailla esimerkiksi laatuaikana, yhdessäolona,

yhdessä tekemisenä ja aikana lapselle (mts. 147). Kuitenkin perheenjäsenten fyysinen ja henkinen läsnäolo vaihtelevat perheiden välillä. Kuvio 2 selventää läsnä- ja poissaolon erilaisia vaihtoehtoja. Kuvion ruudukossa yksilö voi sijoittua mihin vain fyysisen ja henkisen läsnä- ja poissaolon alueella. Siten läsnäololle on erilaisia variaatioita, joissa fyysisuus ja henkisyys vaihtelevat. Siihen, mitä yksilö ja perhe arvostavat ja mihin yksilö haluaa käyttää aikaansa, vaikuttavat vanhempien omat kulttuurit ja tavat toimia sekä se, minkälainen kolmas kulttuuri perheeseen on muodostunut. Merkittävimpiä asioita perheen arjessa voi toisen mielestä olla ruokahuolto ja lepo sekä niihin liittyvät toimet, kun taas toisen mielestä tärkeämpää on huolehtia yhteisestä ajasta ja sosiaalisesta hyvinvoinnista.

Kuvio 2. Läsnä- ja poissaolon vaihtoehdot (alkup. kuvio ks. Korvela 2003, 147)

Arjen sisällöt ja sujuvuus vaikuttavat yksilön käsitykseen omasta ja perheen hyvinvoinnista. Krokin (2009, 20) mukaan arkea ei voi käsitteellistää vain yhdellä tavalla, ja jokaisella on oma ymmärrys siitä, mitä arjella tarkoitetaan. Repo (2009, 25) esittää, että kulttuuriset ja sosiaalipoliittiset rakenteet sekä julkinen puhe voivat tuottaa perheille vaihtoehtoisia tapoja elää arkea. Yhteiskunnassa tapahtuva puhe perheistä ja perhepolitiikan tuki ovat merkittävästi kehystämässä lapsiperheiden arkea (mts. 25).

Se, mitä ympäröivä yhteiskunta ajattelee ja hyväksyy, vaikuttaa siihen, miten ihminen rakentaa omaa elämäänsä.

Tässä tutkimuksessa arki ymmärretään osana tutkittavaa ilmiötä. Kaksikielisyydestä sen hyötyineen ja haasteineen voidaan olla useaa eri mieltä. Yhteiskunnassa on kaksikielisten lapsiperheiden tukijoita, jotka mahdollisesti myös itse ovat kaksikielisiä, mutta on myös niitä, jotka eivät ymmärrä kaksikielisyyden hyötyjä ja sen mukanaan tuomaa hyvinvointia. Tästä syystä on tärkeää, että tutkimuksen kohderyhmään kuuluvat henkilöt pääsevät itse kertomaan elämästään, arkisista toimistaan ja ratkaisuisiaan (Repo 2009, 25–26).

5 Tutkimuksen toteuttaminen

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää kaksikielisten lapsiperheiden vanhempien käsityksiä arjesta. Sen tarkoituksena oli tuottaa tietoa kaksikielisten lapsiperheiden arjen sisällöstä ja siitä, miten kaksikielisyyttä näkyy ja vaikuttaa arjessa.

Tarkempina tutkimuskysymyksinä olivat:

- Miten kaksikielisyyttä näyttäytyy perheen arjessa vanhemman kokemana ja millaiseksi he kokevat arjen?
- Miten perheen arki on ajallisesti jaettu perheen eri osapuolten kesken?
- Millaista on vanhemmuus ja kumppanuus kaksikielisessä lapsiperheessä?

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena. Tutkimuksessa nousi esille sekä kvalitatiivisuus että kvantitatiivisuus, sillä kyselyssä oli avoimia laadullisia kysymyksiä ja määrällisiä strukturoituja kysymyksiä. Kyselyt yhdistetään useimmiten määrälliseen tutkimukseen (vrt. Kananen 2015, 73; Vehkalahti 2014, 13). Laadulliset piirteet mahdollistavat kaksikielisten lapsiperheiden arjen ilmiölähtöisen tutkimisen; se kuvaa todellista elämää ja perheiden käsityksiä. Laadullinen tutkimus pyrkii ilmiön ymmärtämiseen eli siihen, mistä ilmiössä on kyse (Kananen 2015, 71). Laadullinen tutkimus on tutkimusprosessin aikana muuntautumisherkkä, mikä mahdollistaa tutkimuksen niin sanotun suunnan hiomisen vielä tutkimusprosessin myöhäisemmissäkin vaiheissa (mts. 71). Vastaukset kyselyn avoimiin kysymyksiin ohjaavat sitä, millaisia tuloksia tutkimus tuottaa. Määrällisten piirteiden mukaan ottaminen tutkimukseen antaa tutkimukselle ja vastauksille suuntaa (mts. 71). Näin tutkimuskysymysten tarkentaminen mahdollistuu ja pystytään selvittämään määrää siitä, kuinka usein tutkittu piirre esiintyy. Vehkalahten (2014, 13) mukaan sekä laadullista että määrällistä lähestymistapaa voi hyödyntää samassa tutkimuksessa. Numeerisia vastauksia voi täydentää sanallisesti ja sanallisia vastauksia voi analysoida laadullisten menetelmien lisäksi määrällisesti tiivistäen (mts. 13).

Kyselytutkimuksen etu on se, että sen avulla saadaan kerättyä laaja tutkimusaineisto. Samaa kyselyä voi levittää suurelle määrälle ihmisiä, ja kyselyyn voi sisällyttää monia kysymyksiä. Kyselymenetelmä on tehokas, sillä se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä ainakin aineistonkeruuvaiheessa. Kyselylomakkeen ollessa suunniteltu huolellisesti, voidaan aineisto nopeasti siirtää tallennettuun muotoon. Tällöin analysointi onnistuu tietokoneen avulla, mihin on olemassa jo valmiita raportointimuotoja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.)

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä oli Webropol-kysely (ks. liite 1 ja liite 2). Tarkoituksena oli saada tietoa myös ei-suomea-osaavilta vanhemmilta, joten kysely toteutettiin mahdollisimman identtisesti suomen- ja englanninkielisinä. Vanhemmat

pysyivät anonyymeina eikä tutkimuksen tekijän ja vanhempien tarvinnut kohdata toisiaan, sillä kirjallinen vastaaminen ei vaadi keskustelua eikä toisten kohtaamista. Tämä mahdollisti rehellisten vastausten saamisen. Ihmistieteellisissä tutkimuksissa liittyy eettisiä kysymyksiä tutkijan ja tutkittavan kohtaamiseen, johon voi sisältyä ennalta-arvaamattomia tekijöitä (Eettinen ennakoarviointi ihmistieteissä n.d.). Arjen sujuvuus on jokaiselle henkilökohtainen asia, josta ei välttämättä ole helppo puhua vieraan ihmisen tai jopa oman kumppaninkaan kanssa. Haastattelutilanteessa haastateltavilla voi olla tarve suojella omaa yksityiselämäänsä, jolloin haastattelijan on vaikea päästä puhumaan pinnallisuuksia syvemmistä asioista (Repo 2009, 53). Tällainen haaste ei nouse esille kyselytutkimuksessa yhtä vahvana. Kyselytutkimus mahdollistaa vastaamisen kotona ja silloin, kun vanhemmilla on siihen aikaa. Menetelmä on toimiva vaihtoehto lapsiperheen arkeen, jossa riittää muutenkin tekemistä.

Kysely pohjautui teoreettiseen taustaan. Kyselyn kysymykset asetettiin teemoittain pohjaten ne opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen ja tutkimuskysymyksiin. Kysymykset jaettiin teemoittain eri sivuille, jolloin vastaajan oli helpompi hahmottaa, mihin teemaan kysymykset kuuluvat. Kyselyn teemoja oli kolme: Kaksikielisyys ja kulttuurit arjessa, Ajankäyttö ja organisointi sekä Vanhemmuus ja kumppanuus. Kysely eteni loogisesti. Kyselyn alussa kysyttiin taustatietoja, joilla varmistettiin vastaajan kuuluvuus tutkimuksen kohderyhmään. Kyselyssä oli vaihdellen sekä avoimia että strukturoituja kysymyksiä, mikä kevensi vastaamista. Joukossa oli myös strukturoituja kysymyksiä, joissa oli esillä valmiit vastausvaihtoehdot, mutta niiden perään vastaajan oli mahdollista perustella valintaansa. Vastaajan oli myös tiettyjen strukturoitujen kysymysten kohdalla mahdollista keksiä oma vastausvaihtoehto, jos valmiissa vaihtoehdoissa ei ollut sopivaa. Kyselyssä käytettiin siten myös sekamuotoisia kysymyksiä (vrt. Heikkilä 2014, 50). Kyselyn lopuksi vastaajalla oli vielä mahdollisuus kertoa vapaasti kaksikielisyydestä perheessään. Avoimet kysymykset mahdollistivat vastaajien vapaan kerronnan kun taas monivalintakysymykset toimivat, kun haluttiin ns. rajattu vastaus. Laadullisia kysymyksiä kirjatessa oli oltava tarkkaavainen, jotteivat tutkijan mahdolliset ennako-oletukset näy kysymyksissä ja siten johdattele vastaajia vastaamaan tietyllä tavalla. Kyselyn ulkoasuun ja luettavuuteen kiinnitettiin huomiota. Kyselyn pohjana toimi Jyväskylän ammattikorkeakoulun ulkoasupohja.

Ennen kyselyn julkaisemista kyselyä testasi seitsemän Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijaa sekä kaksi lapsiperhettä. Englanninkielisen kyselyn ymmärrettävyyden ja yhtäläisyyden suomenkieliseen kyselyyn tarkisti äidinkielen tasolla sekä suomea että englantia puhuva ihminen. Kyselyn esitestaaminen on tärkeää. Muun muassa kysymysten asetteluun, väärinymmärryksen mahdollisuuteen, sanamuotoihin ja turhiin kysymyksiin kiinnitettiin huomiota esitestauksessa. Esitestaus toi esille kyselyn mahdolliset puutekohdat, joita muokattiin ennen kyselyn julkaisemista.

Lopulliseen kyselyyn (ks. liite 1 ja liite 2) vastanneet kaksikielisten lapsiperheiden vanhemmat tavoitettiin erinäisten Facebook-ryhmien kautta. Linkki kyselyyn julkaistiin neljässä Facebook-ryhmässä: Kaksikieliset lapset, Monikielinen perheemme, Foreigners in Jyväskylä sekä Deutsche in Finland-ryhmissä. Kyselyyn sai vastata halukkaat kohderyhmään kuuluvat henkilöt, ja kyselyn jakaminen oli sallittua. Vastaaminen oli mahdollista kahden viikon ajan. Facebook-ryhmiin kirjoitettiin kyselylinkkien lisäksi viesti (ks. liite 3), joka houkutteli kohderyhmää vastaamaan kyselyyn. Riippuen ryhmässä käytettävästä kielestä, julkaistiin teksti suomeksi, englanniksi tai saksaksi. Jokaisen ryhmän jäsenellä oli mahdollista vastata kyselyyn suomeksi tai englanniksi, sillä linkit molemman kielisiin kyselyihin julkaistiin jokaisessa ryhmässä. Kyselyn saatekirjeessä (ks. liite 4) kerrottiin muun muassa mihin ja miten vastauksia käytetään sekä johdateltiin vastaaja kyselyn aihepiiriin.

5.3 Aineiston kuvaus

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Suomessa asuvat kaksikieliset lapsiperheet. Vastaaajien mukaanottokriteereinä olivat:

- Perhe asuu Suomessa
- Vanhemmat eri kulttuurien ja kielten edustajia
- Vain toinen vanhemmista äidinkieleltään suomenkielinen
- Perhe, jossa molemmat vanhemmat ovat läsnä perheen arjessa
- Perheen lapsi tai osa perheen lapsista alle kouluikäisiä.

Perusteena vain ydinperheiden mukaanottokriteerille on se, että avio- ja avoparin perheet ovat yleisimpiä lapsiperhemuotoja Suomessa. Siten myös näihin perhemuotoihin sisältyy kattavin joukko kaksikielisiä lapsiperheitä, joissa molemmat vanhemmat ovat läsnä perheen arjessa (vrt. Roos 2009, 136). Tutkimus pyrki havainnoimaan kaksikielisten perheiden arkea vanhempien käsitysten kautta, jolloin molemman vanhemman läsnäolo arjessa on oleellista. Tutkimuksesta on siis rajattu ulkopuolelle ne perheet, joissa vanhempi on yksinhuoltajana tai vanhemmat eivät asu samassa asunnossa. Tällainen tutkimusrajaus mahdollistaa vanhempien kumppanuuden ja osallisuuden havainnoimisen perheen arjessa.

Kyselyyn saatiin yhteensä 47 vastausta. Vastauksista 39 oli suomenkielisiä ja kahdeksan englannin kielisiä. Sisäänottokriteerit täyttäviä vastauksia oli 41. Vastaajista kolme oli miehiä, muut ilmoittivat olevansa naisia. Vastaajista 30 ilmoitti äidinkielekseen suomen. Vastaajien muita äidinkieliä oli muiden muassa saksa ja englanti. Toisen vanhemman äidinkieleksi mainittiin suomen lisäksi esimerkiksi englanti, saksa, ruotsi, albania, arabia, espanja ja ranska, jotka kaikki esiintyivät useammin kuin kerran vastauksissa. Kyselyyn vastanneiden perheissä esiintyi yhteensä 18 eri äidinkieltä. Vanhempien äidinkielen lisäksi myös englanti toimi monen vastaajan perheessä vanhempien välisenä kommunikaatiokielenä. Kaksi kolmasosaa ilmoitti parisuhteensa olevan avioliitto, kun yksi kolmasosa eli avoliitossa. Vain yhden vastaajan parisuhde on kestänyt alle kolme vuotta. Vastaajista 32 ilmoitti parisuhteensa kestäneen kuusi vuotta tai enemmän.

5.4 Aineiston analysointi

Aineistoa analysoitiin sisällön erittelyn keinoin ja määrällisesti kuvaten. Analyysin tavoitteena oli tuottaa tuloksia, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin sekä selvittävät tutkimuksen tavoitetta ja tarkoitusta. Analyysin avulla pyrittiin ymmärtämään ja selvittämään tutkittavaa ilmiötä eli kaksikielisten lapsiperheiden arkea.

Webropol-ohjelmisto tallensi saadut vastaukset, ja niitä luettiin saapumisjärjestyksessä. Joukosta poistettiin vastaukset, jotka eivät kuuluneet kohderyhmään. Kohderyhmän ulkopuolella vastauksista olivat ne, jotka eivät ilmoittaneet perheessään olevan alle kouluikäisiä lapsia sekä ne, jotka eivät ilmoittaneet asuinmaakseen Suomea. Vastaukset siirrettiin yhteen Excel-taulukkoon, josta kaikki vastaukset pystyi näkemään kerralla. Tällöin vastausten työstäminen helpottui sekä kyselyiden tulosten analysointi yhdistyi. Suomen- ja englanninkielisiä vastauksia ei eroteltu toisistaan missään tutkimuksen vaiheessa. Tarkoituksena ei ollut vertailla erikielisiä vastauksia keskenään vaan tuloksia katsottiin kokonaisuutena. Excel-taulukkolaskentaohjelman lisäksi analysoinnissa käytettiin apuna Webropolin perusraporttia.

Avoimet kysymykset analysoitiin käyttäen teorialähtöistä sisällönanalyysiä, jossa aiempi tieto eli tutkimuksen teoreettinen tausta ohjasi analysointia. Aineisto suhteutettiin tutkimuksen teoreettiseen taustaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 98). Sisällönanalyysillä pyritään tuottamaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiiviissä ja yleisessä muodossa, jonka pohjalta voi tehdä johtopäätöksiä. Sisällönanalyysi etsii tekstin merkityksiä. (Mts. 103–104.) Laadulliset kysymykset käytiin läpi kysymyskohtaisesti. Aineistosta valittiin kohdat, jotka kiinnostivat suhteessa tutkimuskysymyksiin sekä tutkimuksen tavoitteeseen ja tarkoitukseen, minkä jälkeen aineistoa teemoitettiin kyselyn teemojen mukaisesti (vrt. mts. 92). Aineiston teemoittelu eli pilkkominen ja ryhmitely aihepiirien, tässä tutkimuksessa kyselyn teemojen ja tutkimuskysymysten, mukaan mahdollistaa tiettyjen teemojen esiintymisen vertailun aineistossa (mts. 93). Taulukossa 1 on esimerkki analyysissä käytetystä teemoittelusta.

Taulukko 1. Esimerkki aineiston teemoittelusta

Alkuperäinen sitaatti	Alateema	Yläteema
<i>Joskus kerron siitä, että en ymmärrä ihan kaikkea päiväkodin asioista, joten on luonnollista, etten ota niistä niin isoa vastuuta kuin hän. Eli puolustan itseäni, että en ole laiska tässä asiassa vaan se on vain järkevämpää hoitaa näin.</i>	Työnjako	Vanhemmuus ja kumppanuus

Aineiston moninkertainen lukeminen edesauttoi aineiston yhtäläisyyksien ja eroavaisuuksien etsimisessä. Laadullista analyysiä ja sisällön erittelyä jatkettiin niin, että sanallisesti kuvatusta aineistosta tuotettiin määrällisiä tuloksia eli aineistoa kvantifioitiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 107). Esimerkiksi tekstiaineiston joukosta laskettiin, kuinka moni vastaaja kertoo arjen toimien ja tehtävien huolehtimisen jäävän vain toisen vanhemman vastuulle. Analysoinnissa käytettiin myös Webropolin sanapilvi- ja yleisimmin esiintyvät sanat -toimintoja. Sanapilvitoiminto ilmiantoi valitun kysymyksen kohdalla sanat, jotka esiintyivät kyseisen kysymyksen vastauksissa useimmin. Ne auttoivat hahmottamaan sitä, mikä suuressa tekstimäärässä toistuu. Esiintyvyyttä pystyi tarkkailemaan määrinä ja prosentteina. Kuvio 3 on esimerkki sanapilvitoiminnosta. Kuvion sisältö vastaa kysymykseen Mitä haluat kertoa yhteisestä ajasta? Mitä teette yhdessä?.

paljon yhdessä ruokaa aikaa
 käymme leikimme teemme ulkoilemme
 kanssa kotona laitamme luemme laulamme
 viikonloppuisin yhteinen ulkona enemmän pelaamme
 pelejä lasten usein syömme lapsiperheen pelataan
 lauletaan nukkumaan lapsen tehdään lapset katsomme
 museoissa arkisin päivä puistoissa elokuvia ulkoillaan
 tekee perheen vietämme ulkoilua normaalia matkoilla
 olemme kotitöitä töitä harrastus liikaa arkea tanssimme
 seurassa syödään kaikkea puutteeseen lapsille matkat yhteistä
 askartelemme reissaten touhuamme pyörii luetaan kyläillen
 kaupungilla työpäiviä puuhailemme elämää rutiineja

Kuvio 3. Esimerkki sanapilvitoiminnon käytöstä

Strukturoituja kysymyksiä käsiteltiin kuvioina ja taulukoina. Vastauksia määrällisiin kysymyksiin luokiteltiin eli laskettiin, kuinka monta kertaa tietyt luokat esiintyvät aineistossa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Esimerkiksi Webropolin taulukoiden avulla nähtiin, kuinka moni vastaajista ilmoitti olevansa avioliitossa ja kuinka moni eli avoliitossa. Jotta opinnäytetyön aineistoa ymmärretään mahdollisimman hyvin, aineistoa luokitellaan sekä aineistoa on luettava useampaan kertaan (Kananen 2015, 73). Määrällisten kysymysten kohdalla Webropolin muodostaessa diagrammeja vastauksista, oli kahden eri kyselyn tuloksia yhdistettävä manuaalisesti. Esimerkiksi kysymyksessä jaksamisessa auttavista seikoista oli vastaajamäärät laskettava molemmista kyselyistä yhteen, laskettava vastauksen prosenttiosuus ja luotava taulukko, jossa molempien kyselyiden vastaukset tulevat ilmi yhdistetysti. Vastaavalla tavalla analysoitiin kaikki strukturoidut kysymykset.

Oleellista opinnäytetyön analyysivaiheessa on aineiston tiivistäminen, jolloin isosta määrästä aineistoa etsitään tiettyjä asiasisältöjä ja tutkimuksen kannalta oleellista tietoa (Kananen 2015, 163–164). Kun aineisto alkaa toistamaan itseään, voidaan puhua aineiston kylläntymisestä, jolloin aineiston ei katsota enää tuottavan uutta tietoa (Hirsjärvi ym. 2009, 182). Analyysin kautta opinnäytetyö pyrki kuvaamaan ja ymmärtämään kohdeilmiötä. Analyysin jälkeen tarkasteltiin saatuja tuloksia.

6 Tutkimustulokset

Opinnäytetyön tutkimustulokset on kuvattu tutkimuskysymyksiin pohjautuvien teemojen kautta. Teemoja on kolme, jotka ovat Kaksikielisyyden näyttäytyminen ja vanhempien kokemukset arjesta, Arjen jakaminen ajallisesti perheen eri osapuolten kesken sekä Vanhemmuus ja kumppanuus kaksikielisessä lapsiperheessä. Tuloksissa on nostettu esiin vanhempien käsityksiä kyseisistä teemoista sekä käytetty apuna havainnollistavia sitaatteja. Sitaateissa S-merkinnällä on merkitty suomenkielinen vastaus ja E-merkinnällä englanninkielinen vastaus. Kirjaimen perässä oleva numero ilmoittaa vastaajan vastausnumeron.

6.1 Kaksikielisyyden näyttäytyminen ja vanhempien kokemukset arjesta

Tutkimuksessa selvitettiin sitä, miten kaksikielisyys näyttäytyy kaksikielisten lapsiperheiden arjessa ja sitä, millaiseksi perheen vanhemmat kokevat kaksikielisen arjen. Kaksikielisyys lapsiperheiden arjessa näyttäytyy oman kielen puhumisena, vanhemmat puhuvat omaa äidinkieltään lapsilleen. Kielien kerrotaan myös sekoittuvan.

Molemmat vanhemmat puhuvat lapselle omaa äidinkieltä. Lapsi ymmärtää ja puhuu molempia. Kaksikielisyys tuntuu luontevalta. (S11)

Omassa arjessa ei näy muuten kuin että kieliä on kaksi kaikessa: puhe, laulut, televisio, kirjat. (S24)

We speak languages mixed. (E4)

No meillä on kolmen kielen sekamelska ja niitä puhutaan ristiin ja rastiin sujuvasti. Lapsille ei tulkata kaikkia tilanteita vaan he ymmärtävät ja jos eivät ymmärrä niin kysyvät. (S10)

Neljän (10 %) vastaajan tekstistä tuli ilmi, ettei puoliso puhu toisen puolison kieltä, mikä tuntuu vastaajista haastavalta. Toisaalta taas puolison kieltä ymmärretään ainakin arkikeskusteluun riittävällä tasolla.

Isä ei ymmärrä saksankielisiä sanoja lapsen tai äidin suusta. (S28)

Puhuisimme kotona vain tanskaa, jos miun kielitaito riittäis keskusteluihin tanskaksi - ei riitä. Ymmärrän kuitenkin sujuvasti. Vanhempien keskustelukielenä on englanti, arkijuttelut hoidetaan tanska-suomella. (S6)

Together we speak English because it's easier for both of us but we both understand the other ones language so when we talk to our child we do not need to translate to the other one what we have just said to the child. That is very convenient. (E6)

Vastuksissa tuli esille se, että myös monikieliset perheet pitävät itseään kaksikielisinä perheinä, jos perheen vanhemmilla on omat äidinkiellensä, jota he puhuvat lasten kanssa. Kolmas kieli näissä perheissä on se kieli, jolla vanhemmat kommunikoivat keskenään. Kyseiset vastaukset on otettu mukaan tutkimukseen perustuen perheiden tunteeseen kaksikielisyydestä. Näissä perheissä lapsi kasvaa kaksikieliseksi, vaikka passiivisesti kuulee arjessaan kolmatta kieltä. 16 vastaajaa (39 %) kertoi perheessään puhuttavan kolmea kieltä. Monikielinen on myös kaksikielinen.

Yksi (2 %) vastaajista oli sitä mieltä, ettei kaksikielisyydellä ole positiivisia vaikutuksia perheen arjen kannalta, kun muut vastaajat (98 %) olivat sitä mieltä, että kaksikielisyydellä on positiivisia vaikutuksia perheen arkeen. Vastaajien mainitsemat positiiviset seikat linkittyvät lapsen kielelliseen kehittymiseen ja kielellisiin valmiuksiin. Yksi vastaaja viittasi kaksikielisyyden vaikuttavan henkiseen ja fyysiseen läsnäoloon perheen arjessa. Myös siitä, että kaksikielisyyden vaikutusta lapseen on tutkittu, ollaan tietoisia.

Children learn two languages, the two languages function as a gate to two cultural worlds. It is giving more to the child's life. (E3)

On myös kätevää että ihan siitä millä kielellä lapsi aloittaa lauseen tiedät heti kenelle puhe on osoitettu ja osaa automaattisesti kuunnella tarkemmin ja olla läsnä. (S12)

Näen sen rikkautena - ilmaisun rikkautena sekä toki lapselle tutkimuksinkin sen on todettu olevan erittäin hyväksi aivoille. (S17)

Siitä on vaan semmoinen positiivinen fiilis all and all. (S23)

Vastaajista 14 (34 %) näki myös negatiivisia vaikutuksia, ja 27 (66 %) vastaajaa ei nähnyt kaksikielisyydellä olevan negatiivisia vaikutuksia perheen arjen kannalta. Negatiiviset seikat liittyivät pääpiirteittäin kommunikoinnin haasteisiin lapsen ja vanhemman tai vanhempien välillä. Esille nousi myös haaste ylläpitää kieltä, joka ei ole maan pääkielenä.

Kommunikointiongelmia, lapsi ei puhu miehen kieltä, vain suomeksi. (S16)

Communication gets more complicated. (E4)

Vaatii työtä ylläpitää vähemmistökieltä, jolla ei ole elokuvia, pelejä, nettisivustoja, kirjoja (tarpeeksi) jne. populaarikulttuuria. (S30)

Vastauksista nousi esille positiivinen suhtautuminen perheen kaksikieliseen arkeen. Vastauksista on luettavissa, ettei kaksikielisessä arjessa ole ollut suurempia haasteita. Positiivisesta suhtautumisesta ja arjen haasteettomuudesta johtuneeksi se, etteivät kyseiset vastaajat näe kaksikielisyydellä olevan negatiivisia vaikutuksia perheen arkeen.

Toki kaksikielisyys asettaa omat haasteensa, mutta en koe sillä varsinaisesti olevan negatiivisia vaikutuksia. (S19)

Meillä kaikki on sujunut hyvin koska molemmat osaavat molempaa kieltä ja pystytään kommunikoimaan sujuvasti kahdella kielellä. (S8)

Toisaalta kaksikielisyys on kaksikielisille lapsiperheille niin arkinen asia, ettei vastaaja osaa miettiä sen näyttäytymistä ja korostumista. Kaksikielisyys on läsnä perheiden jokapäiväisessä elämässä ja siten itsestään selvä osa kyseisten perheiden elämää. Kahden kielen käyttämisestä on tullut niin luonnollinen tapa, etteivät perheet arjessa välttämättä edes ajattele, että heillä käytetään kahta kieltä yhden sijaan. Kolme (7 %) vastaajaa kertoi, että kahden kielen käyttämistä arjessa ajatellaan silloin, kun mukana on ihmisiä, jotka hämmästelevät kaksikielisyyttä ja sen sujuvuutta.

Se on niin luonteva osa arkea, että vaikea sanoa miten se näkyy. (S7)

Se on luonnollinen osa perheemme arkea. Korostuu ehkä silloin kun läsnä on ihmisiä, joille se ei ole luonnollista. (S27)

Vastaajista 31 (76 %) kertoi eri kulttuurien näyttäytyvän perheen arjessa. Kaksi (5 %) vastaajaa mainitsi perheessään olevan perheen oma kolmas kulttuuri. Kulttuurit näyttäytyvät tulosten mukaan lähinnä ruokailutavoissa ja perinteissä. Vanhempien kulttuureista kerrotaan poimittavan parhaimpia asioita perheen arkeen, kumpikin vanhempi tuo oman kulttuurinsa ja tapansa perheeseen. Kulttuurien yhtensovittamisessa ei vastaajien mukaan ole ollut suuria vaikeuksia. Jokaisella perheellä on omat tapansa yhdistää kulttuureita, luoda perheen omaa kolmatta kulttuuria.

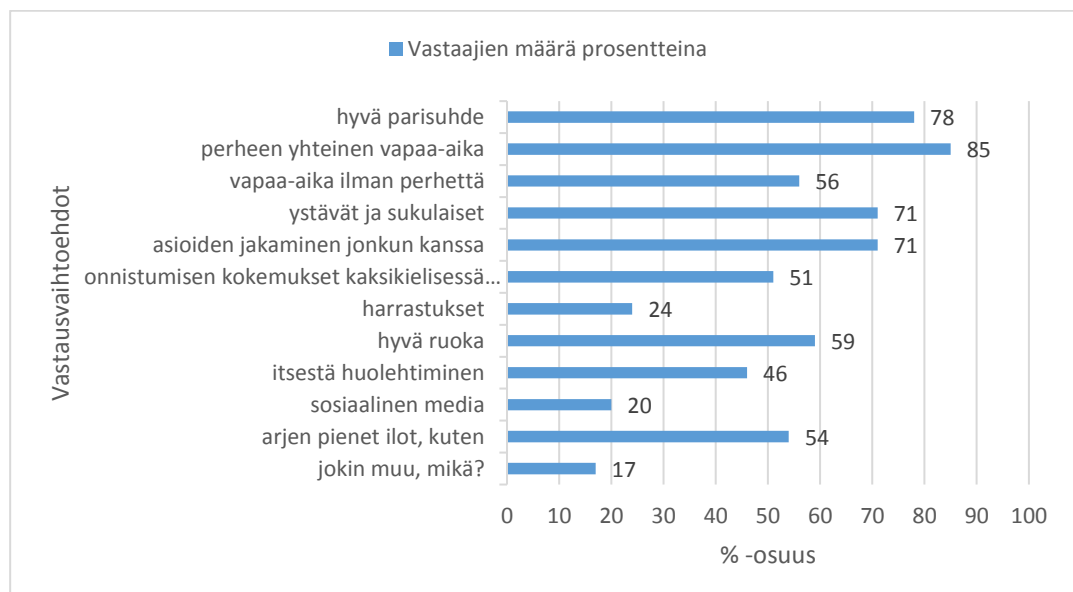
I think cultures just grow on you over time when you are exposed to them. (E1)

I guess we were talking a lot. (E5)

Olemme tehneet kompromisseja, eli jouluna tulee joulupukki ja Loppiaisenä kuninkaat. (S14)

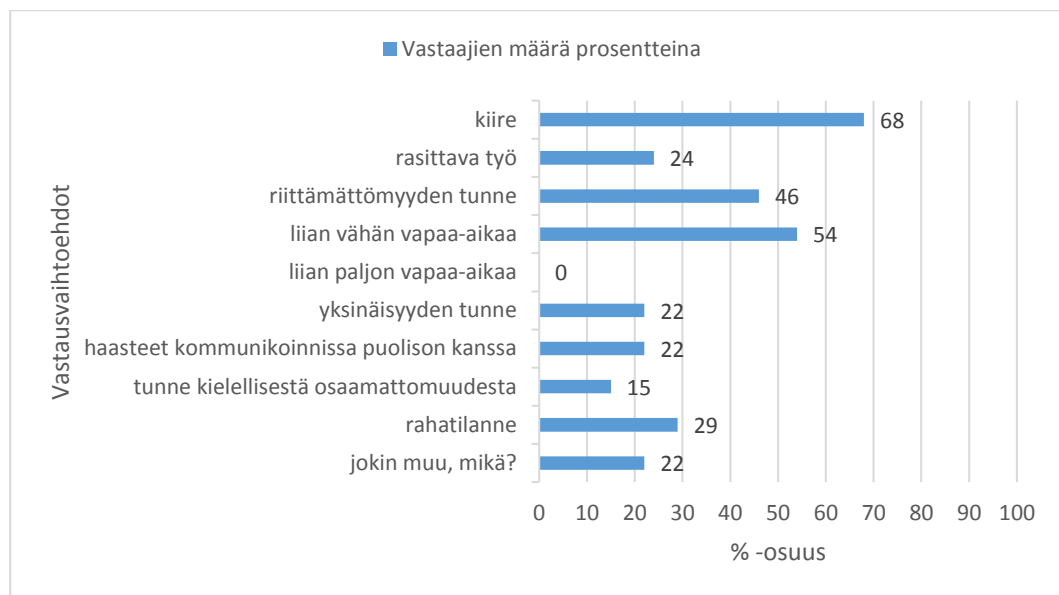
Luovimalla ja yhteenkin ottamalla. Muistamalla miksi tahdoimme. Perheen etua ajatellen. (S16)

Kysyttäessä sitä, mitkä seikat auttavat vanhempia jaksamaan arjessa, vastauksissa esille nousivat useimmin, eli yli 70 % vastaajista vastasi, ”hyvä parisuhde”, ”perheen yhteinen vapaa-aika”, ”ystävät ja sukulaiset” sekä ”asioiden jakaminen jonkun kanssa”. Kuvio 4 kuvaa vanhempien vastauksia. Kysymykseen vastasi 40 vastaajaa.

Kuvio 4. Vanhempien käsityksiä jaksamisessa auttavista seikoista

”Kiire”, ”riittämättömyden tunne” ja ”liian vähäinen vapaa-aika” ovat vastauksissa useimmin mainittuja seikkoja eli yli puolet tai lähes puolet vastaajista mainitsi ne seikoiksi, jotka asettavat haastetta jaksamiselle kaksikielisessä arjessa. Kuvio 5 kuvaa vanhempien vastauksia kysymykseen ”Mitkä seikat asettavat haastetta jaksamisellesi arjessa? Valitse.”. Kysymykseen vastasi 40 vastaajaa.

Kuvio 5. Vanhempien käsityksiä jaksamista haastavista seikoista

40 (98 %) vastaajaa koki kaksikielisyyden perheessään kokonaisuudessaan positiivisena asiana. Yksi (2 %) vastaaja ei osannut sanoa, onko kaksikielisyyden kokonaisuudessaan positiivista vai negatiivista.

6.2 Arjen jakaminen ajallisesti perheen eri osapuolten kesken

Tutkimuksessa selvitettiin sitä, miten perheen arki on ajallisesti jaettu perheen eri osapuolten kesken. 25 (61 %) vastaajaa ilmoitti olevansa tyytyväinen perheen yhteisen ajan määrään. 14 (34 %) vastaajaa ei ollut tyytyväinen, ja kaksi (5 %) vastaajaa ei

osannut sanoa, onko tyytyväinen vai ei perheen yhteisen ajan määrään. Vastauksissa yleistä on työtilanteen mainitseminen. Töiden takia moni vastaaja kertoo perheen yhteisen ajan olevan vähäistä, mutta myös puolisoiden kahdenkeskeisen ajan jäävän vähäiseksi. Yhdessä hoidetaan perheen arkisia asioita, mutta aikaa etsitään myös muille aktiviteeteille perheen kesken. Lisäksi lasten kaksikielisyyden kehittymiselle ja ylläpitämiselle annetaan aikaa.

It's a gift to me that we have that much more familytime in Finland. That is awesome and i feel like here i get much more support of my husband than i could get in my homecountry. (E5)

Concerning my partnership and children we don't spend enough time all together due to job situation. The time we spend together is usually around the daily routines. (E3)

Kaksikielisyys ei tapahdu itsestään vaan sen eteen pitää nähdä vaivaa, kummankin. (S13)

Vastaajista 26 (63 %) ilmoitti, ettei lasten kanssa vietetty aika jakaudu tasapuolisesti vanhempien kesken. Syiksi siihen, ettei aika jakaudu tasapuolisesti, mainittiin esimerkiksi se, että lapsen äiti on äitiyslomalla tai toinen vanhemmista tekee enemmän töitä. Taas syiksi siihen, miksi aika jakautuu tasapuolisesti, mainittiin muiden muassa pakko, jotta lapsi kuulee myös vähemmistökieltä sekä se, että molemmat vanhemmat haluavat viettää aktiivisesti ja tasapuolisesti aikaa lasten kanssa. Vastauksissa ei ollut luettavissa sitä, että joku perheenjäsen ei olisi tai tuntisi olevansa osallinen perheensä elämään. Esille nousi kuitenkin huoli siitä, miten puolisoa voi huomioida tarpeeksi, jottei tälle tule tunnetta riittämättömyydestä tai ulkopuolisuudesta.

Miten voi huomioida riittävästi puolison kulttuuria ja kieltä jotta hän ei tunne riittämättömyyttä ja ulkopuolisuutta. (S16)

Viiden (12 %) vastaajan mukaan heidän perheessään arjen toimien ja tehtävien hoitaminen on vain toisen vanhemman vastuulla. Muut (88 %) vastaajat kertoivat kotitoimien jakautuvan taitojen, halun ja ehtimisen mukaan. Lapsi kerrotaan otettavan mukaan askareisiin tämän halun ja taitojen mukaan. Vastauksissa ei ollut luettavissa epätyytyväisyyttä kodin askareiden jaon suhteen.

So that the day is surely filled with enough work for everybody. Everybody helps with everything as much as needed. (E3)

Ei ole selkeää jakoa, jokainen tekee mitä ehtii ja jaksaa. (S7)

Se tekee, joka ehtii. Välillä minä, välillä mies. Välillä yhdessä. Välillä lapsikin auttaa. (S20)

Molemmat vanhemmat hoitavat kotia sen mukaan, kuka milloinkin on kotona paikalla. Kotityöt ovat jakautuneet vanhemmille oman kiinnostuksen mukaan ja meidän tapauksessa luonnostaan on käynyt niin, että äidillä on päävastuu kodista ja sen hankinnoista yms, lapsen vaatteista, terveydestä yms. Isällä auto, raha-asiat, korjaustyöt yms. Molemmat ovat tyytyväisiä jakoon ja töiden määrään. (S25)

Vastauksista nousi esille arjen olevan rutiineita, normaalia lapsiperhearkea ja läsnäoloa niin, että kaksi kieltä on koko ajan rinta rinnan mukana. Vanhemmat kuvasivat perheen yhteistä aikaa ja sitä, mitä he tekevät yhdessä esimerkiksi sanoilla ”touhua”, ”leikimme”, ”laulamme omalla kielelläni” ja ”yhdessä oleminen”.

6.3 Vanhemmuus ja kumppanuus kaksikielisessä lapsiperheessä

Tutkimuksessa selvitettiin sitä, millaista on vanhemmuus ja kumppanuus kaksikielisessä lapsiperheessä. Vastauksista nousi esille haasteet parisuhteen sisäisessä kommunikaatiossa. Esimerkiksi syvälliset keskustelut hankaloituvat, jos keskustelu käydään muulla kuin omalla äidinkielellä. 34 (83 %) vastaajaa ilmoitti keskustelewansa puolisonsa kanssa kaksikielisyyteen liittyvistä asioista, kun taas 33 (80 %) vastaajaa koki keskustelut tarpeellisiksi.

Aina emme saa toisiamme moniselitteisesti tulkittua. Parisuhteessa syvälliset keskustelut ovat haastavampia. (S16)

Meidän vanhempien yhteinen kieli on englanti, mutta koska emme kumpikaan ole natiivin veroisia puhujia, niin toisinaan tulee tilanteita, joissa asioita joutuu selitellä enemmän. Suomeksi asiat voisi ilmaista nopeammin ja etenkin tarkemmin. (S19)

As parents the burden is with us my husband and I need to put more effort to understand each other because bringing the children is a team

effort if we as parents are not in the same phase how can we manage our children's needs. (E7)

Kyselyn vastaajista 34 (83 %) vastasi kysymykseen omista ja puolison voimavaroista. Itsestä ja puolisoista osataan löytää positiivisia piirteitä, jotka ovat läsnä kaksikielisen lapsiperheen arjessa. Perheen yhtenäisyyttä kuvatessa esille nousi sanoja ”tiivis”, ”yhtenäinen”, ”hitaantuneet yhteen” ja ”tiimi”. ”Kunnioitus” ja ”läheisyys” toistuivat myös vastauksissa. Vastaajat kuvasivat perhettään tiiviiksi tiimiksi, jossa toimitaan yhdessä. Esille nousi kuitenkin myös toive siitä, että perhe toimisi paremmin.

Olemme tiivis yhtenäinen perhe. (S12)

Koen että meillä on hyvä yhtenäisyys, kunnioitamme ja kuuntelemme toisiamme sekä arvostamme toistemme erilaisuutta. (S7)

Strong. Very strong. We have gone together through a lot, and grown stronger with every day. (E5)

Olemme tiimi, ehkä välillä keskenään eri mieltä asioista mutta me olemme me. (S28)

Liian erillään, mutta yhteen hiileen puhalletaan paremman tulevaisuuden eteen. (S15)

7 Johtopäätökset

7.1 Ajankäytöstä kaksikielisissä lapsiperheissä

Aineistosta nousi esiin arjen toimia, kuten rutiinit, kielten opettelu, läsnäolo, ruokailu, työt ja vapaa-ajan aktiviteetit, jotka ovat läsnä kaksikielisten lapsiperheiden elämässä. Kyseiset toimet ovat yhdistettävissä Marin (1975) mukaan Korvelan (2003, 7) listaamiin perheen tehtäviin huolto-, turva-, kasvatus-, lepo-, virkistys- ja vapaa-aikatehtävistä sekä biologisesta ja mielenterveydellisestä tehtävistä. Edellä mainitut arjen toimet osoittavat, että kyselyyn vastanneiden perheissä huolehditaan Korvelan

listaamista perheen tehtävistä. Kyseiset tehtävät toteutuvat monen nykyajan perheen arjessa huolimatta siitä, että Marin alkuperäinen koonti perheen tehtävistä on nähnyt jo vuosikymmeniä. Siten myös Kyrönlampi-Kylmäsen (2010, 36) suppeampi kuvaus perheestä kasvuympäristönä, jossa lapsen fyysisistä, henkisistä ja sosiaalisista tarpeista pidetään huolta, toteutuu tutkimuksen perheissä. Tutkimuksen perheissä arjesta ja perheestä pidetään huolta monipuolisen kattavasti. Sosiaalista hyvinvointia ja yhteistä vapaa-aikaa pidetään tärkeänä.

Lista perheen tehtävistä voidaan tiivistää arjen ulottuvuuksiksi. Korvelan ja Röngän (2014, 198–199) mukaan tunteet, toiminnot ja aika ovat perheen arjessa kolme keskeisintä ulottuvuutta. Nämä ulottuvuudet nousivat esille myös vastaajien vastauksissa. Vastauksissa korostui se, että kaksikielisen lapsiperheen arki on paljolti tekemistä, niin kotitöitä siivoamisesta ruuanlaittoon ja lastenhoitoon kuin palkkatyötäkin. Vastaajat vaikuttivat olevan vahvasti tunteellisesti mukana perheensä elämässä. He eivät ole vain fyysisesti läsnä, myös henkinen läsnäolo välittyy vastauksissa. Perheen arki ja kaksikielisyys ovat tärkeässä roolissa vastaajien elämässä; perhe merkitsee paljon. Kuitenkin aika rajoittaa ja antaa mahdollisuuksia perheen arjen muille ulottuvuuksille. Mitä enemmän vanhemmilla on antaa aikaa perheelle, sitä enemmän aikaa myös vietetään yhdessä. Toisaalta arjen muut välttämättömät toimet ja ulottuvuudet syövät perheen yhteistä aikaa. Perheen kanssa halutaan viettää laatuaikaa.

Kaksikielisuuden ylläpitäminen vaatii perheeltä kärsivällisyyttä, sinnikkyyttä ja aikaa. Muun muassa kirjallisuutta ja elokuvia joutuu etsimään vähemmistökielellä, kun taas valtakieltä on helpompi ylläpitää. Myös kyselyn vastauksista tuli esille se, että kaksikielisuuden eteen pitää nähdä vaivaa. Kuitenkin perheet haluavat toimia ja olla läsnä kaksikielisessä arjessa, vaikka kaksikielisuuden ylläpitäminen joskus aiheuttaakin ns. vaivaa ja vie vanhemman ja lapsen vapaa-aikaa (Hassisen 2005, 148). Vähemmistökieltä halutaan tuoda näkyväksi perheen arjessa ja sen eteen vanhemmat ovat valmiita toimimaan suhteellisen aktiivisesti etsien ja ylläpitäen uusia ja vanhoja perheen omia rutiineja. Rutiinit toistuvat myös yksikielisten lapsiperheiden arjessa. Ero näiden perhetyyppien välillä piilee juuri kaksikielisyydessä ja -kulttuurisuudessa sekä niiden mukanaan tuomissa toimissa ja tavoissa perheen arjessa.

Kyselystä kävi ilmi, että osassa perheistä vain toinen vanhempi käy töissä, jolloin kotona olevan vanhemman tehtäväksi jää enemmän huolehtia kotitöistä. Perheen yhteisen ajan määrä jää vähäiseksi. Siten myös kotona oleva vanhempi viettää enemmän aikaa perheen lapsen tai lasten kanssa. Kuitenkaan kyselystä ei käynyt ilmi, että perheissä olisi laajalti käytössä perinteistä jakoa miehen ja naisten tehtävistä, vaan kotityöt jaetaan muiden periaatteiden mukaan. Kaksikielisissä ja -kulttuurisissa perheissä perhearvot ja sukupuoliroolit eivät ole yhtenäisiä, minkä johdosta on luontevaa, että jokaisessa perheessä työnjako hoidetaan kyseiseen perheyksiköön sopivalla tavalla. Arki liittyy sukupuolten väliseen työnjakoon sekä käytännössä että kulttuurisesti, sillä naiset ovat historian saatossa tehneet enemmän kotitöitä kuin miehet (Törrönen 2012, 47). Nykypäivänä molemmat vanhemmat ovat enemmän kiinnostuneita monipuolisemmasta läsnäolosta niin fyysisellä kuin henkisellä tasolla (Korvela 2003, 147). Läsnäolon merkitys on tiedossa kaksikielisillä lapsiperheillä.

Se, että vain toinen kaksikielisen lapsiperheen vanhemmista käy töissä, tuntuu olevan yleistä. Monen perheen kohdalla syynä lienee se, ettei ulkomaalaistaustainen vanhempi hallitse paikallista kieltä töiden tekoon vaadittavalla tasolla. Puolisoiden on tärkeää keskustella siitä, millaisessa asemassa he kokevat olevansa perheensä ja parisuhteensa sisällä. Toisaalta avoimuus ja myönteisyys ovat Malisen ja Sevón (2009, 161–163) mukaan harvinaisimpia tapoja, jolla parisuhdetta hoidetaan suomalaisissa lapsiperheissä. Arjesta on löydyttävä aikaa myös puolison huomioimiselle. Puolisoiden erilaiset elämäntilanteet ja tehtävät arjessa sekä niistä nousevat ajatukset voivat aiheuttaa haasteita parisuhteen ja perheen sisällä. Yksilön omat arvot ja kulttuuri sekä perheen yhteiset arvot ja kolmas kulttuuri vaikuttavat siihen, miten teemaa käsitellään ja millaisena se näkyy perheessä. (Vrt. Oksi-Walter 2009, 95–98; Roos 2009, 132–134.)

7.2 Tarve puhua

Vastaajista 80 % koki keskustelut kaksikielisyydestä puolison kanssa tarpeellisiksi. Puolison kanssa on tärkeää vaihtaa ajatuksia ja varmistaa, että ajatukset ovat esimerkiksi lapsen kasvatuksellisissa asioissa samansuuntaiset. Ei ole itsestään selvää, että erikulttuuritaustaisilla vanhemmilla olisi samanlaiset käsitykset siitä, millaista perheen elämä on tai pitäisi olla. (Oksi-Walter 2009, 72, 97.) Suuri prosenttiluku keskustelujen tarpeellisuuden puolestapuhujista kertonee siitä, että vastaajat suhtautuvat kaksikielisyyteen ja kaksikieliseen parisuhteeseen vakavasti ja haluavat, että elämäntapa on mahdollisimman hyvä koko perheelle.

Tästä syystä on tärkeää, että kaksikielisten lapsiperheiden arkeen ja elämään kiinnitetään enemmän huomiota. Kaksikielisten lapsiperheiden vanhemmat saattavat haluta jakaa ajatuksiaan, onnistumisenhetkiä ja huolenaiheita asioidessaan muun muassa päiväkodissa tai neuvolassa. Perheitä kohtaavan ammattilaisen tulee olla tietoinen ja valmis keskustelemaan kyseisen asiakasryhmän asioista ja sitä kautta auttamaan ja tukemaan heitä arjessa. Ei voi eikä pidä olettaa, että kaksikielisillä lapsiperheillä olisi haasteita elämässään, mutta pitää olla tietoinen siitä, että haasteita voi olla samalla tavalla kuin yksikielisellä lapsiperheellä. Kaksikielisessä lapsiperheessä huolenaiheet ja pohdinnat ammattilaisten kanssa keskittynevät eri teemoihin kuin yksikielisen lapsiperheen asiat. Yksikielisen lapsiperheen arjessa harvoin puhuttavat esimerkiksi kielen liittyvät kommunikaatiohaasteet, lapsen epätasainen kielenkehitys ja ajan sekä seuran puute lapsen toisen äidinkielen ylläpitämiseen.

Kuten tuloksissa käy ilmi, hyvän parisuhteen koetaan olevan avuksi kaksikielisen lapsiperheen arjessa jaksamiselle. Puolisolta saa tukea ja voimaa. Kaksikielisessä lapsiperheessä eläminen on tiimityötä, jossa toimiva parisuhde on apuna. (Vrt. Oksi-Walter 2009, 69–72.) Tutkimukseen osallistuneista 39 % kertoi perheessään käytettävän kolmatta kieltä vanhempien kommunikaatiokielenä. Näissä perheissä, joissa vanhemmat eivät kommunikoi keskenään kummankaan äidinkielellä, on vaarana, että verbaalinen kommunikaatio on epätarkkaa (mts. 73). Toimiva ja ymmärrettävä kommu-

nikaatio vanhempien välillä ja pyrkimys kulttuurien yhteensovittamiseen auttaa välttymään ristiriidoilta, mikä on hyväksi myös lapselle (vrt. Kielen merkityksestä 2017; Lainiala & Säävälä 2012, 82). Puoliso nähdään perheessä voimavarana ja perheestä sekä parisuhteesta löydetään positiivisia asioita. Tutkimukseen osallistuneet kaksikielisten lapsiperheiden vanhemmat ymmärtävät keskusteluiden ja puolison ymmärtämisen tärkeyden sekä niiden vaikutuksen lapseen, vanhemmuuteen ja kumppanuuteen. Sekä vanhemman että lapsen ymmärtämisvaikeudet puhuttua kieltä kohtaan voi johtaa ulkopuoliseksi jäämisen tunteeseen.

7.3 Onnellisuus elämäntavasta

Kaksikielisyyden sanotaan olevan rikkaus. Kaksikielisille lapsiperheille kaksikielisyyden on elämäntapa, jota ei koeta rankemmaksi kuin yksikielistä lapsiperhe-elämää. Toisaalta, monella yksi- tai kaksikielisen lapsiperheen vanhemmalla ei ole omakohtaista vertailukohtaa toisenlaisesta arjesta ja elämästä. Jokainen yksilö kokee ja näkee maailman omalla tavallaan, omien arvojen ja silmien kautta. Kaksikielisten lapsiperheiden vanhemmat ovat tietoisia tavastaan elää ja kasvattaa lasta kaksi- ja monikieliseen maailmaan. Tutkimukseen osallistuneilla perheillä on halu viettää kaksikielistä perhe-elämää. Perheissä tiedostetaan se, että kaksikielisyyden tuo monia hyötyjä lapsen elämään ja oppimiseen. Perheistä käy ilmi, että omaa kieltä ja kulttuuria halutaan välittää lapselle sekä varmistua siitä, että lapselle kehittyy tasavertainen ja tasapuolinen suhde molempiin vanhempiinsa ja heidän juuriinsa. Vuorovaikutusta ja kiintymyssuhdetta ylläpidetään molemmilla kielillä, jonka kautta lapsi rankentaa luottamuksellista suhdetta molempiin vanhempiinsa riippumatta kielellisistä eroista. (Vrt. Kinnunen 2010, 26–27.) Kaksikielisyyden sekä omalla äidinkielellä puhumisen koetaan olevan perheissä täysin luontevaa.

Kaksikielisten lapsiperheiden arjesta löytyy kuitenkin myös asioita, jotka aiheuttavat haastetta. Monen perheen elämä on tasapainottelua arjen eri ulottuvuuksien välillä, myös kaksikielisissä lapsiperheissä kamppaillaan näiden asioiden parissa. Perheissä

ollaan pääpiirteittäin tyytyväisiä vapaa-ajan laatuun, mutta ei sen määrään. Kiire, raskas työ ja sitä kautta riittämättömyyden tunne arjessa aiheuttaa huolta.

Vaikka vastaajat ovat vastanneet kyselyyn tunnollisesti ja avanneet myös arkoja asioita perheidensä arjessa, vastauksista huokuu positiivisuus. Perheen ja puolison arvostus, yhdessä tekeminen ja positiivisuuden näkeminen omassa elämässä ovat merkittävässä osassa perheiden arkea. Avoin ilmapiiri, puolison ymmärtäminen, kunnioitus sekä puhuminen ja kompromissit haastavissa tilanteissa ymmärretään kaksikielissä ja -kulttuurisissa perheissä ratkaiseviksi tekijöiksi onnistuneen arjen kannalta. Edellä mainittujen seikkojen löytyminen perheiden arjessa ovat oleellisessa osassa kaksikielisen lapsiperheen arjen muodostumisessa kaikkia perheenjäseniä tyydyttäväksi. (Vrt. Kinnunen 2010, 34; Lastenkasvatus ja vanhemmuus kahden kulttuurin perheessä 2013.) Kaksikielisyys on usein perheen ja sen yksilöiden oma valinta, mistä johtuen on tärkeää, että perheessä ollaan tyytyväisiä elettyään elämään eikä kaduta aiemmin tehtyjä valintoja. Tämä tutkimus osoittaa tutkimukseen osallistuneiden vanhempien olevan onnellisia kaksikielisestä perheestään.

8 Pohdinta

8.1 Tutkimuksen arviointi

Tutkimuksen aihe on ajankohtainen. Kaksikielisyydestä ja arjesta on erillään paljon tutkimuksia, mutta kaksikielisen arjen tutkimus on vähäisempää. Jokaisella tutkijalla on oma fokuksensa tutkittavaan aiheeseen, kuten on myös tässä tutkimuksessa. Tutkimuksessa on hyödynnetty aiempia aihealueeseen liittyviä relevantteja tutkimuksia kuten Revon väitöskirjaa ”Lapsiperheiden arki – Näkökulmina raha, työ ja lastenhoito”, Väestöliitto ry:n ja Väestötutkimuslaitoksen julkaisemaa tutkimusta ”Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja – Suomalaisten solmimat kaksikulttuuriset avioliitot” sekä Korvelan tutkimusta ”Yhdessä ja erikseen – Perheenjäsenten kotona olemisen ja tekemisen dynamiikka”.

Tutkimusmenetelmän valinta oli sopiva; kysely oli toimiva aineistonkeruumenetelmä. Huolella laadittu kysely tuotti paljon aineistoa. Haasteena kyselyssä oli avoimien kysymysten suuri määrä. Ennalta ei voinut tietää, kuinka moni vastaaja jaksaa vastata avoimiin kysymyksiin. Riskinä oli vastausten vähäinen määrä. Laadulliset keinot eli tässä tapauksessa vastaajien tuottama teksti on hyvä tapa asioiden kuvailuun, sillä ihmisten suhtautumista ja asenteita on muutoin lähes mahdoton kuvata (Kananen 2015, 71). Strukturoituihin kysymyksiin on nopeampi ja vaivattomampi vastata.

Kyselyn kuvailulehdellä kerrottiin kyselyyn vastaamisen kestävän n. 15–20 minuuttia. Webropolista käy kuitenkin ilmi, että suurin osa vastaajista käytti kyselyyn yli edellä mainitun aikamäärän. Tutkija saattoi arvioida kyselyn keston väärin. Vaikka tutkimuksen kysely työstettiin huolella, olisi kyselyn pituuteen voinut kiinnittää enemmän huomiota. Lyhempi ja vähemmän avoimia kysymyksiä sisältävä kysely olisi ollut vastaajaystävällisempi. Kysymysten karsiminen olisi mahdollisesti spesifioinut saadun aineiston tiukemmin tutkimuskysymyksiin. Toisaalta, suuri kysymysmäärä herätti vastaajia ajattelemaan tutkimuksen teemaa ja siten aineistosta tuli kattavampi. Syy siihen, miksi Webropolin mukaan vastaaja käytti ennakoitua pidemmän ajan vastaamiseen, voi olla myös se, että kysely on ollut auki vastaajan päätteellä, vaikka itse vastaamiseen ei ole mennyt koko Webropolin kertomaa aikaa. Todennäköinen syy aikamäärän ylittymiselle voi olla myös aiheen merkittävyys ja tärkeys kaksikielisille lapsiperheille. Kysymyksiin on haluttu vastata huolella, mikä tulee esille useiden vastauksien pituudesta. Kyselyn vastaukset tulivat nopeasti lyhyellä aikavälillä, kyselyyn haluttiin vastata pian. Toisaalta tyypillistä kyselytutkimuksissa on se, että vastaukset annetaan lyhyellä aikavälillä (Kananen 2015, 212). Myös se, että kyselyyn tuli odotettua suurempi vastausmäärä kertoo siitä, että aihe kiinnostaa ja puhututtaa kaksikielisten lapsiperheiden vanhempia. Analyysivaiheessa oleellista ja haastavinta oli osata poimia melko suuresta avoimien vastausten joukosta mielenkiintoisimmat ja tutkimuksen kannalta merkittävät tiedot.

Vastauksia tutkimuskysymyksiin saatiin onnistuneesti ja siten tutkimus vastaa tutkimuksen tarkoitukseen ja tavoitteeseen. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kaksikielisten lapsiperheiden vanhempien käsityksiä arjesta. Sen tarkoituksena oli tuottaa tietoa arjen sisällöstä ja siitä, miten kaksikielisyys näkyy ja vaikuttaa arjessa.

Tulokset vastaavat ensimmäiseen tutkimuskysymykseen kaksikielisuuden näyttäytymisestä ja siitä, miten vanhemmat kokevat arjen. Tuloksien mukaan kaksikielisyys näyttäytyy perheiden arjessa oman kielen puhumisena ja siten, että kaksi kieltä on jatkuvasti läsnä perheen yhteisessä toiminnassa. Vanhempien kokemus kaksikielisestä arjesta on positiivinen, jossa arki on rutiineita ja läsnäoloa. Tulosten mukaan kotityöt jaetaan kaksikielisissä lapsiperheissä perheenjäsenten taitojen, halun ja ehtimisen mukaan. Esimerkiksi töiden mainittiin aiheuttavan epätasaisuutta vanhempien välillä lasten kanssa vietettyyn ajan määrään. Nämä tulokset vastaavat toiseen tutkimuskysymykseen siitä, miten perheen arki on jaettu ajallisesti perheen eri osapuolten kesken. Kolmanteen tutkimuskysymykseen vanhemmuudesta ja kumppanuudesta kaksikielisessä lapsiperheessä saatiin myös vastaus. Tuloksissa ilmeni vanhempien keskinäiset kommunikaatio-ongelmat. Vanhempien nähtiin kuitenkin tuovan voimavaroja perheen arkeen. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että tutkimukseen osallistuneet kaksikielisten lapsiperheiden vanhemmat kokevat läsnä- ja yhdessäolon merkittäväksi tekijäksi arjessaan. Perheissä ymmärretään ja tiedostetaan keskusteluiden merkitys lapsen, vanhemmuuden ja kumppanuuden kannalta. Kaksikielisissä lapsiperheissä ollaan tyytyväisiä kaksikieliseen arkeen ja siihen suhtaudutaan positiivisesti.

Haasteeksi opinnäytetyössä nousi teorian linkittäminen tutkimuksen tuloksiin ja siten johtopäätösten kirjaaminen oli haastavaa ja työlästä. Se, että tutkimus toteutettiin yksilötyönä, antoi tekijälle vapauden toimia omien näkemysten mukaan, mutta toisaalta yksin tehty opinnäytetyö ei sisällä vuoropuhelua kahden tutkijan välillä. Tutkimusta tehdessä tutkija hyödynsi kriittistä ajattelua itse tutkimusta ja sen sisältöä kohtaan. Tutkimusprosessi oli kaikkiaan melko pitkä, jonka aikana tutkija pystyi punnitsemaan erilaisia vaihtoehtoja tutkimuksen toteuttamisen suhteen. Toisinaan opiskelijatoverin mielipide ja näkemys käsillä olevasta asiasta olisi nopeuttanut tutkimusprosessin etenemistä. Opinnäytetyötä on kaikkiaan lukenut tai kommentoinut useampi

henkilö mukaan lukien ohjaavat opettajat, alku- ja loppuvaiheen vertaisarvioijat sekä muut Opinnäytetyö-opintojaksolla mukana olleet opiskelijat.

8.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettinen neuvottelukunta ohjeistaa tieteellistä tutkimusta tekevää hyvään tieteelliseen käytäntöön. Tutkimuseetiikan näkökulmasta katsottuna on olemassa paljon hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia. Osuvimpia niistä tätä tutkimusta ajatellen ovat yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, edellisten tutkimusten asianmukaisen huomioiminen sekä tutkittavien kunnioittaminen ja luottamus. (Hyvä tieteellinen käytäntö n.d.) Ennen kyselyn toteuttamista oli varmistettava, että vanhemmat haluavat vapaaehtoisesti osallistua tutkimukseen. Saatekirjeessä jo ennen kyselyyn vastaamista osallistujilta pyydettiin suostumus tietojen käyttämiseen tutkimuksessa sekä niiden julkaisemiseen. Tutkimuksen jokaisessa vaiheessa vastanneiden henkilökohtaisia käsityksiä käsiteltäessä oli muistettava ihmisarvon kunnioittaminen (Hirsjärvi ym. 2009, 25). Tutkimuksen ei tule vahingoittaa tutkittavia perheitä eikä horjuttaa heidän yksityisyyttään. Kyselyyn osallistuttiin anonyymisti ilman henkilötietoja ja asuinpaikkakuntaa. Kyselyn tuloksia tutkittiin vääristelemättä vastauksia. Tutkimuksen luotettavuutta vahvistaa se, että tutkimus raportoitiin avoimesti niin, että jokainen tutkimuksen vaihe kuvattiin ja havainnollistettiin esimerkiksi viittaamalla liitteisiin. Tutkimusta tehdessä kiinnitettiin huomiota edellisten tutkimusten ja kirjallisuuden asianmukaiseen ja eettiseen hyödyntämiseen.

Aineistoa analysoidessa nousi esille tiedon luotettavuus. Huomioitavia ja kriittisiä seikkoja tutkimuksen luotettavuuden kannalta olivat kysymysten oikein ymmärtäminen ja vastaajien motivaatio kyselyä tehdessään. Kyselyn kääntäminen englannin kielelle sekä englanninkielisten vastausten analysointi voi nostaa esille analyysin luotettavuuskysymyksen. Vastaajat voivat tulkita kysymykset erilailla kuin tarkoitettu. Tätä kartoitettiin kyselyn esitestauksella. Osallistujilta toivottiin huolellisuutta ja rehellisyyttä vastauksissaan. Annettujen tietojen oikeellisuudesta ja vastaajien todellisesta sopivuudesta kohderyhmään ei voi kuitenkaan olla varma kyselytutkimuksessa, johon

kaikilla on mahdollisuus vastata. Myös jokainen tutkija tulkitsee aineistoa omalla henkilökohtaisella tavallaan, jolloin monipuolinen tulkinta ja laaja analysointi voi jäädä puutteelliseksi (Hirsjärvi ym. 2009, 19, 22). Tämä nousi haasteeksi tehdessäni opinnäytetyötä yksilötyönä.

Hirsjärven ja muiden (2009, 181) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoitus ei ole etsiä keskimääräisiä yhteyksiä eikä tilastoida tuloksia, joten myöskään tässä laadullisissa piirteitä sisältävässä tutkimuksessa ei ollut ihanteellista kerätä suurta tutkimusjoukkoa vaan saada ymmärrystä tutkimuskohteesta eli kaksikielisistä lapsiperheistä. Pienestä otannasta huolimatta aineisto oli runsas ja sen analysointi haastavaa johon tuen myös aiheen elämänläheisyydestä (mts. 225). Pienen otannan seurauksena tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä, mutta ne antavat arvokasta tietoa kaksikielisten lapsiperheiden arjesta. Kuitenkin tutkittaessa yksityisiä tapauksia tarpeeksi tarkasti voidaan saada näkyviin myös se, mikä on ilmiössä merkittävää ja mikä siinä mahdollisesti toistuu, jos ilmiötä tarkasteltaisiin yleisemmällä tasolla (mts. 182).

8.3 Hyöty omalle ammattikunnalle ja jatkotutkimusehdotukset

Monimuotoistuvassa Suomessa on yhä enemmän moni- ja kaksikulttuurisia lapsiperheitä, joissa toinen vanhemmista on suomenkielinen ja toisen äidinkieli on jokin muu kuin suomi (Kahden kulttuurin parit ja perheet Suomessa – tilastokatsaus 2014. 2016). Opinnäytetyö selvitti sitä, miten kaksikielisyys näkyy ja vaikuttaa näiden perheiden arjessa. Tutkimus antaa käytännön tietoa kaksikielisten lapsiperheiden arjesta ja tuo esille perheiden vanhempien käsityksiä. Se antaa kaksikielisten perheiden kanssa toimiville kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan työntekijöille tietoa kaksikielisydestä ja siten auttaa parantamaan kaksikielisten perheiden hyvinvointia ja arjen tyytyväisyyttä. Työkentällä tulee kohtaamaan eritaustaisia asiakkaita ja siten myös kaksikielisiä asiakkaita ja perheitä. Aiempi tietämys, kokemus ja tutkimus kyseisestä kohderyhmästä auttavat heidän kohtaamisessaan ja siten edesauttaa tuloksellisen ja ammatillisen asiakassuhteen luomisessa. Aiemman tiedon pohjalta voi rakentaa uutta

tietoa ja kehittää ammatillisuuttaan yhä osaavammaksi erilaisten asiakasryhmien kohdalla. Yleisesti ajatellen on tärkeää olla tietoinen perheiden moninaisuudesta.

Kyseinen opinnäytetyö toimii tukevana pohjana mahdollisille tuleville tutkimuksille liittyen kaksikielisten lapsiperheiden arkeen ja siitä on hyötyä palveluiden kehittämiseksi. Kyselyn vastauksista olisi ollut ainesta isompaankin tutkimukseen, mikä kertoo siitä, että kaksikielisten lapsiperheiden vanhemmat jakanevat arkensa asioita mielellään tutkimusaineistoksi. Kohderyhmästä löytyisi osallistujia seuraaviin tutkimuksiin. Tutkimuksesta nousee esille useita jatkotutkimusaiheita.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että monikieliset perheet kokevat itsensä myös kaksikielisiksi perheiksi. Olisi tarpeellista tutkia kaksikielisyyden eroja monikielisyyteen nähden ja sitä, miten kielten esiintyminen vaikuttaa lapsen arkeen. Esimerkiksi harrastustoimintaa ei ole jokaisella paikkakunnalla saatavilla vähemmistökielellä, mikä asettaa kaksikielisyydelle haastetta varsinkin kun lapsi kasvaa.

Kohderyhmän kiinnostusta ja osallistumista vertaisryhmä- tai vertaistoimintaan tulisi tutkia. Siitä, että kaksikielisten lapsiperheiden vanhemmilla on tarve puhumiselle ja asioiden jaksamiselle, voi päätellä, että kohderyhmässä olisi kiinnostusta kyseiselle toiminnalle. Jo olemassa olevien toimintamuotojen tarkastelulle voisi olla tarve. Monelle kaksikielisen perheen vanhemmalle voisi olla hyödyllistä ja antoisaa keskustella samantyyppisessä elämäntilanteessa olevien kanssa ja saada sitä kautta vinkkejä, miten kaksikielistä lapsiperhearkea voisi kehittää. Vertaistoiminnasta saisi tukea haastaviin tilanteisiin ja kokemuksen siitä, ettei ole yksin vastaavassa tilanteessa. Vertaistoiminnasta on apua tilanteissa, jossa tuntee olevansa yksin tai tarvitsevänsä kuulla siitä, miten toiset ovat toimineet. Monelle kaksikielisen lapsiperheen vanhemmalle on tärkeää, että suku ja perhe olisivat lähellä. Näin ei kuitenkaan aina ole, vaan monesti toisen vanhemman suku ja muu perhe asuu kaukana. Tällöin vertaistoiminta toisi apua ja tukea, jos suku ei ole vaihtoehto. Tuki vanhemmuuteen on oleellista. Tutkimus on avuksi myös kaksikielisille perheille vertaistuellisessa muodossa.

Tuloksista kävi ilmi, että kaksikielisessä lapsiperheessä syvälliset keskustelut ovat monesti haastavia, sillä usein vieraalla kielellä keskustellessa on vaikeaa löytää juuri oikeaa sanaa kuvaamaan esimerkiksi sen hetkistä tunnetilaa. Monissa kaksikielisissä perheissä näyttää olevan tarve oppia kommunikoimaan paremmin. Ammattilaisten tulisi tarvittaessa antaa perheille vinkkejä sekä kertoa konkreettisia keinoja siihen, miten kommunikaatiota kumppanin kanssa voisi parantaa. Se, miten varhaiskasvatus ja neuvola ottavat huomioon kaksikieliset lapsiperheet ja heidän tarpeensa, on tärkeä aihe kasvatus-, sosiaali- ja terveysalalla. Hyödyllinen tutkimuksen aihe olisi se, miten kaksikielisten lapsiperheiden mahdollisiin tuen tarpeisiin ja perheen kielelliseen erityisyyteen vastataan yhteiskunnassa, ja onko ilmiössä jotain, mitä pitäisi erityisesti huomioida ja kehittää. Esimerkiksi henkilöstön osaaminen ja palveluiden muoto voisi olla tarkastelun alla. Nykypäivänä on paljon puhetta kiireestä, stressistä ja riittämättömyyden tunteesta, jotka eivät ole vain kaksikielisten lapsiperheiden haasteena. Merkittävää olisi tutkia myös laajemmin sitä, miten kaikkien lapsiperheiden arjessa jaksamista voitaisiin helpottaa ja millaisia tukitoimia perheet haluaisivat tai tarvitsisivat.

Lähteet

Bourgogne, A. 2014. Be bilingual – Practical ideas for multilingual families. Charleston, USA.

Eettinen ennakoarviointi ihmistieteissä. N.d. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 30.12.2016. <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarviointi-ihmistieteiss%C3%A4>.

Galy-Badenas, F. & Sharapan, M. 2016. Introduction to intercultural communication. Esitys saatavissa vain Jyväskylän yliopiston verkossa.

Hassinen, S. 2002. Ollako kaksikielinen vai eikö olla? Virittäjä 3/2002, 405–409. Viitattu 5.1.2017. http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2002_405.pdf.

Hassinen, S. 2005. Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uud. p. Helsinki: Edita.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. p. Helsinki: Tammi.

Hyvä tieteellinen käytäntö. N.d. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 29.12.2016. <http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanto>.

Jokinen, E. 2005. Aikuisten arki. Helsinki: Gaudeamus.

Kahden kulttuurin parit ja perheet Suomessa – tilastokatsaus 2014. 2016. Duo-kahden kulttuurin perheille. Viitattu 4.12.2016. <http://www.duoduo.fi/kirjasto/kahden-kulttuurin-parit-ja-perheet-suomessa-tilastokatsaus-2014>.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas – Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisusarja.

Kielen merkityksestä. 2017. Väestöliitto. Viitattu 29.9.2017. [http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_pariuhde/kielen_merkityksesta/](http://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/kielen_merkityksesta/).

Kinnunen, H. 2010. Love and parenthood in an Intercultural Family. Helsinki: Duo kahden kulttuurin perheille (Familia ry). Viitattu 4.1.2017. http://www.duoduo.fi/uploads/1/6/8/8/16885322/duo_opasa5eng.pdf.

Kinnunen, H. 2013. Kaksikulttuurinen perhe termien viidakossa. Duo-kahden kulttuurin perheille. Viitattu 10.10.2016. <http://www.duoduo.fi/kirjasto/kaksikulttuurinen-perhe-termien-viidakossa>.

Kinnunen, H. & del Angel, T. N.d. Kahden kulttuurin perhe. Julkaisussa Lastenneuvolakäsikirja THL. Viitattu 10.10.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/lastenneuvolakasikirja/tietopaketti/monimuotoiset-perheet/kahden-kulttuurin-perhe>.

Korvela, P. 2003. Yhdessä ja erikseen - Perheenjäsenten kotona olemisen ja tekemisen dynamiikka. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta.

Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos. Stakes. Tutkimuksia 130. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Korvela, P. & Rönkä, A. 2014. Arkielämä näkökulmana perheeseen. Julkaisussa Perhetutkimuksen suuntauksia. Toim. R. Jallinoja, H. Hurme & K. Jokinen. Helsinki: Gaudeamus, 192–214.

Krok, S. 2009. Hyviä äitejä ja arjen pärjääjiä – Yksinhuoltajia marginaalissa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön tutkimuksen laitos. Viitattu 5.1.2017. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66494/978-951-44-7783-6.pdf?sequence=1>.

Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2007. Arki lapsen kokemana – Eksistentiaalisfenomenologinen haastattelututkimus. Akateeminen väitöskirja. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Rovaniemi: Lapin yliopisto/julkaisut.

Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.

Käsitteet. N.d. Tilastokeskus. Viitattu 10.10.2016. <http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/perhe.html>.

Lainiala, L. & Säävälä, M. 2012. Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja - Suomalaisen solmimat kaksikulttuuriset avioliitot. Väestöntutkimuslaitos – Katsauksia E 46/2012. Helsinki: Väestöliitto ry. Viitattu 29.9.2017. https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/6e081c07340b68e4e33bbb7f01c97aae/1506692291/application/pdf/4921214/Perhebarometri%202012_web.pdf.

Lastenkasvatus ja vanhemmuus kahden kulttuurin perheessä. 2013. Duo-kahden kulttuurin perheille. Viitattu 20.10.2017. <http://www.duoduo.fi/kirjasto/lastenkasvatus-ja-vanhemmuus-kahden-kulttuurin-perheess>.

Malinen, K. & Sevón, E. 2009. Parisuhteen hoitaminen: suhteiden arkea vai irtiottoja arjesta? Julkaisussa Perhe-elämän paletti – Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Toim. T. Lämsä. Jyväskylä: PS-kustannus, 149–176.

Oksi-Walter, P. 2009. Syleilen ulkomaalaista. Julkaisussa Monikulttuurinen perhe. Toim. P. Oksi-Walter, J. Roos & R. Viertola-Cavallari. Helsinki: Kustannus Oy Arkki, 67–127.

Perheiden määrän kasvu aiempaa hitaampaa. 2017. Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. Viitattu 29.9.2017. http://www.stat.fi/til/perh/2016/perh_2016_2017-05-26_tie_001_fi.html.

Repo, K. 2009. Lapsiperheiden arki - Näkökulmina raha, työ ja lastenhoito. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Sosiaalitutkimuksen laitos. Viitattu 22.3.2017. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66561/978-951-44-7919-9.pdf?sequence=1>.

Roos, J. 2009. Monikulttuuriset perheet Suomessa. Julkaisussa Monikulttuurinen perhe. Toim. P. Oksi-Walter, J. Roos & R. Viertola-Cavallari. Helsinki: Kustannus Oy Arkki, 128–156.

Rotkirch, A. 2013. Perheet maailmassa. Julkaisussa Mikä perhe? Perhe eri kulttuureissa. Toim. O. Haapasaari & E. Korhonen. Helsinki: Väestöliitto, 6–9. Viitattu

4.1.2017. [Http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/d172db098e20e21e25c9794305a5175c/1483558960/application/pdf/3098673/MIK%C3%84PERHE_nettkirja.pdf](http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/d172db098e20e21e25c9794305a5175c/1483558960/application/pdf/3098673/MIK%C3%84PERHE_nettkirja.pdf).

Rönkä, A. & Korvela, P. 2009. Everyday Family Life: Dimensions, Approaches, and Current Challenges. *Journal of Family Theory & Review* 1, 87–102.

Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. 2009. Pikkulapsiperheiden arjen paletti. Julkaisussa *Perhe-elämän paletti – Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa*. Toim. T. Lämsä. Jyväskylä: PS-kustannus, 11–20.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5.p. Jyväskylä: Tammi.

Törrönen, M. 2012. Onni on joka päivä – Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä – Menetelmiä perhetyöhön. Toim. R. Toivanen. 1. p. Helsinki: Kirjapaja.

Yhdeksän kymmenestä alle kolmevuotiaasta asuu vanhempiensa kanssa. 2016. Tilastokeskus. Liitetaulukko 5. Lapsiperheet vanhempien kielen mukaan 31.12.2015. Viitattu 5.1.2017.

[Http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2015/02/perh_2015_02_2016-11-25_tie_001_fi.html](http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2015/02/perh_2015_02_2016-11-25_tie_001_fi.html).

Liitteet

Liite 1. Webropol-kysely suomeksi

Kaksikielisten lapsiperheiden käsityksiä arjesta - opinnäytetyön kyselytutkimus

Taustakysymykset

1. Vastaajan sukupuoli

- mies
 nainen
 en halua sanoa

2. Asun Suomessa

- kyllä
 ei

3. Perheeni on kaksikielinen

- kyllä
 ei

4. Perheeseeni kuuluu alle 7-vuotias lapsi / -vuotiaita lapsia

- kyllä
 ei

5. Olen lasten

- äiti
 isä
 muu huoltaja

6. Äidinkieleni on

7. Puolisoni äidinkieli on

8. Perheeni kotikieli tai kotikielet ovat

9. Synnyinmaani on

10. Puolisoni synnyinmaa on

11. Kuinka monta vuotta olet asunut Suomessa?

12. Kuinka monta vuotta puolisoni on asunut Suomessa?

13. Parisuhteeni on

- avoliitto
 avioliitto
 rekisteröity parisuhde

14. Parisuhteen kesto

- 0-3 vuotta
 3-5 vuotta
 6 vuotta tai enemmän

Seuraava -->

liite 1 jatkuu edelliseltä sivulta

Kaksikielisyys ja kulttuurit arjessa

15. Miten kaksikielisyys näyttäytyy perheesi arjessa? Korostuuko se jossain kohdin erityisesti?

16. Koetko kaksikielisyydellä olevan positiivisia vaikutuksia perheesi arjen kannalta? Perustele.

- kyllä
- ei

17. Koetko kaksikielisyydellä olevan negatiivisia vaikutuksia perheesi arjen kannalta? Perustele.

- kyllä
- ei

18. Miten näet lapsen kaksikielisessä perheessä? (Huomioi esim. kasvu, kehitys, nykytilanne, tulevaisuuden näkymät...)

19. Näyttäytyvätkö eri kulttuurit perheesi arjessa? Perustele.

- kyllä
- ei

20. Miten olette sovittaneet yhteen omat kulttuurinne ja toimintatapanne? Miten olette onnistuneet siinä?

[<-- Edellinen](#) [Seuraava -->](#)

(Sivu 2 / 5)

Ajankäyttö ja organisointi

21. Oletko tyytyväinen perheesi yhteisen ajan määrään?

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

22. Mitä haluat kertoa yhteisestä ajasta? Mitä teette yhdessä?

23. Jakautuuko perheessäsä lapsien kanssa vietetty aika tasapuolisesti vanhempien kesken? Perustele.

- kyllä
- ei

24. Miten olette jakaneet arjen toimet/tehtävät vanhempien ja lasten kanssa?

[<-- Edellinen](#) [Seuraava -->](#)

(Sivu 3 / 5)

jatkuu

liite 1 jatkuu edelliseltä sivulta

Parisuhde ja kumppanuus

25. Millaisia voimavaroja tuot perheesi arkeen?

26. Millaisia voimavaroja puolisosi tuo perheesi arkeen?

27. Miten kuvailisit perheesi yhtenäisyyttä?

28. Keskusteletko puolisosi kanssa kaksikielisyyteen liittyvistä asioista? Jos keskustellette, mistä keskustellette?

- kyllä
- ei

29. Koen keskustelut tarpeellisiksi

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

[<-- Edellinen](#) [Seuraava -->](#)

(Sivu 4 / 5)

Lopuksi

30. Koen kaksikielisyyden kokonaisuudessaan perheessäni

- positiiviseksi asiaksi
- negatiiviseksi asiaksi
- en osaa sanoa

31. Mitä on perheesi arki? Miitä se tuntuu?

32. Mikä seikat auttavat sinua jaksamaan arjessa? Valitse.

- hyvä parisuhde
- perheen yhteinen vapaa-aika
- vapaa-aika ilman perhettä
- ystävät ja sukulaiset
- asioiden jakaminen jonkun kanssa
- onnistumisen kokemukset kaksikielisessä kasvatuksessa
- harrastukset
- hyvä ruoka
- itsestä huolehtiminen
- sosiaalinen media
- arjen pienet ilot, kuten
- jokin muu, mikä?

33. Mitkä seikat asettavat haastetta jaksamisellesi arjessa? Valitse.

- kiire
- rasittava työ
- riittämättömyyden tunne
- liian vähän vapaa-aikaa
- liian paljon vapaa-aikaa
- yksinäisyyden tunne
- haasteet kommunikoinnissa puolison kanssa
- tunne kielellisestä osaamattomuudesta
- rahatilanne
- jokin muu, mikä?

34. Onko vielä jotain, mitä haluat nostaa esiin kaksikielisen perheesi arjesta? Kerro vapaasti.

[<-- Edellinen](#) [Lähetä](#)

(Sivu 5 / 5)

Liite 2. Webropol-kysely englanniksi

Bilingual families' impressions of everyday life - survey for final thesis

Background questions

1. Gender of the participant

- male
 female
 I don't want to tell

2. I live in Finland

- yes
 no

3. My family is bilingual

- yes
 no

4. In my family we have at least one child at the age of under 7

- yes
 no

5. I am the children's

- mother
 father
 other guardian

6. My mother language is

7. My partner's mother language is

8. In my family we usually use the following language(s):

9. My native country is

10. My partner's native country is

11. How many years have you lived in Finland?

12. How many years has your partner lived in Finland?

13. My relationship is

- cohabitation
 marriage
 registered partnership

14. I have been together with my partner

- 0-3 years
 3-5 years
 6 or more years

(1 of 5 pages)

jatkuu

liite 2 jatkuu edelliseltä sivulta

Bilingualism and cultures in everyday life

15. How does bilingualism appear in your family's everyday life? Does it emphasise in some point?

16. Do you find that bilingualism has positive impacts on your family's everyday life? Why?

- yes
- no

17. Do you find that bilingualism has negative impacts on your family's everyday life? Why?

- yes
- no

18. How do you see the child in everyday life of a bilingual family? (Take into account e.g. growth, development, present situation, sceneries for the future...)

19. Do various cultures appear in your family's everyday life? Give an example please.

- yes
- no

20. How have you adapted your own cultures and courses of action with your partner's? How did you succeed?

[<-- Previous](#) [Next -->](#)

(2 of 5 pages)

Use of time and organizing

21. Are you happy about the amount of time which your family spend together?

- yes
- no
- I don't know

22. What would you like to tell about the time you spend together? What are you doing together?

23. Does the time spend with your children divide equally among the parents? Why?

- yes
- no

24. How have you divided the daily tasks and duties in your family?

[<-- Previous](#) [Next -->](#)

(3 of 5 pages)

Relationship and partnership

25. What kind of strengths do you bring to your family's everyday life?

26. What kind of strengths does your partner bring to your family's everyday life?

27. How would you describe the cohesion of your family?

28. Do you discuss with your partner bilingualism related issues? If yes, what are those?

yes

no

29. I find the discussion necessary

yes

no

I don't know

[<-- Previous](#) [Next -->](#)

(4 of 5 pages)

Last questions

30. I emphasize bilingualism in my family

positive

negative

I don't know

31. What is the everyday life in your family like? How does it feel?

32. What helps you to carry on in the everyday life? Choose.

a good relationship

free time together with the family

free time alone without the family

friends and relatives

sharing thoughts with someone

experiences of success in bilingual care and education

hobbies

good food

taking care of myself

social media

tiny joys on everyday life, such as

something else, what?

33. What challenges your carrying on in the everyday life? Choose.

hurry

stressful job

feeling of inadequacy

not enough free time

too much free time

feeling of loneliness

challenges in communication with the partner

feeling of lingual incompetence

money situation

something else, what?

34. Do you still have something to tell about the everyday life of your bilingual family? Feel free to tell.

[<-- Previous](#) [Submit](#)

(5 of 5 pages)

Liite 3. Viestit Facebookissa

Ylläpito voi poistaa, jos kokee sen tarpeelliseksi.

Hei, olen Jyväskylän ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelija ja teen opinnäytetyöhöni kyselytutkimusta. Kohderyhmänä ovat Suomessa asuvat kaksikieliset lapsiperheet. Jos asut Suomessa, olet parisuhteessa henkilön kanssa, jolla on eri äidinkieli kuin sinulla (toisella äidinkieli kuitenkin suomi), olet kaksikielisen perheen vanhempi sekä lapsesi on tai osa lapsistasi ovat alle kouluikäisiä, etsin sinua! Sinulla on nyt mahdollisuus tuoda esiin omia käsityksiäsi ja kokemuksiasi kaksikielisen lapsiperheen arjesta ja sen sujuvuudesta. Vastaamiseen kuluu aikaa noin 15-20 minuuttia. Vastaukset käsitellään anonymisti ja opinnäytetyö julkaistaan osoitteessa www.theseus.fi. Pääset kyselyyn alla olevasta linkistä, jota saa myös jakaa. Vastausaikaa on 9.4. asti. Jos sinulla on kysyttävää, laita rohkeasti viestiä! Kiitos!

Suomeksi:

<https://www.webropolsurveys.com/S/43680533106DF3CB.par>

In English:

<https://www.webropolsurveys.com/S/7F2356163F2FB51C.par>

Admins dürfen das hier löschen, wenn nötig.

Hallo, ich studiere in Jank und schreibe meine Bachelorarbeit über den Alltag von zweisprachigen Kinderfamilien, die in Finnland wohnen. Falls du in Finnland wohnst, in einer Beziehung bist, in der einer von euch Finnisch als Muttersprache spricht und du ein Elternteil von einer zweisprachigen Familie bist, in der mindestens ein Kind unter 7 Jahre alt ist, suche ich dich! Jetzt hast du eine Möglichkeit deine Vorstellungen und Gedanken über den Alltag in einer zweisprachigen Familie zum Ausdruck zu bringen. Es dauert ca. 15-20 Minuten, den Fragebogen auszufüllen. Alle Antworten werden anonym behandelt und die Bachelorarbeit wird auf [theseus.fi](http://www.theseus.fi) publiziert. Unten stehen die Hyperlinks zu dem Fragebogen, sowohl auf Finnisch als auch auf Englisch. Du darfst die Links auch gerne teilen. Zeit zu antworten gibt es bis zum 9.4. Wenn du Fragen hast, melde dich bitte bei mir! Vielen lieben Dank!

Suomeksi:

<https://www.webropolsurveys.com/S/43680533106DF3CB.par>

In English:

<https://www.webropolsurveys.com/S/7F2356163F2FB51C.par>

Administrations can remove if needed.

Hey, I am studying social services in Jyväskylä University of applied sciences and I'm doing a survey for my final thesis. The target group for the survey are bilingual families with children living in Finland. If you live in Finland, you are in a relationship with a native Finnish speaker, your mother language is not Finnish, you are a parent of a bilingual family and at least one of your children is under school age, I'm looking for you! With this survey you have the possibility to bring out your impressions and experiences of everyday life in a bilingual family with children. Answering the questions takes approx. 15-20 minutes. Your responses will be processed anonymously and the thesis will be published on www.theseus.fi. You'll find the survey from the hyperlink below and you are also welcome to share it. The latest date for responding is the 9th of April. If you have any questions, please contact me! Thank you!

Suomeksi:

<https://www.webropolsurveys.com/S/43680533106DF3CB.par>

In English:

<https://www.webropolsurveys.com/S/7F2356163F2FB51C.par>

Liite 4. Saatekirje kyselyn alussa

Hyvä vastaaja,

Opiskelen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa sosiaalialan koulutusohjelmassa kasvatustyön polulla. Opinnäytetyönäni kerään ja tutkin Suomessa asuvien kaksikielisten lapsiperheiden vanhempien käsityksiä ja kokemuksia kaksikielisen lapsiperheen arjesta.

Suomessa asuu lapsiperheitä, joiden vanhempien äidinkielen poikkeavat toisistaan. Myös perheiden arjet ovat erilaisia. Kaksikielisyys näyttäytyy perheissä erilailla, ja perheet kokevat arkensa omalla tavallaan. Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevien vanhempien on sovitettava yhteen opitut toimintatapansa, perhe rakentaa oman ns. kolmannen kulttuurin. Jokainen perheenjäsen tuo perheen arkeen omat voimavaransa, joiden pohjalle perheen arki rakentuu. Olosuhteista ja tilanteista riippuen perhe-elämä on aina yhdessä tekemistä ja olemista.

Opinnäytetyön kyselytutkimus toteutetaan sähköisen Webropol-kyselyn avulla. Kysely sisältää sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastaamiseen kuluu aikaa n. 15-20 minuuttia ja kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista sekä luottamuksellista. Vastaajien henkilötiedot eivät tule näkyviin tutkimuksessa, eikä vastuksia voida yhdistää vastaajiin. Vastaamalla tähän kyselyyn annat suostumuksen vastaustietojen analysointiin ja julkaisemiseen.

Opinnäytetyön ohjaajina toimivat Timo Hintikka ja Tiina Lautamo Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Valmis opinnäytetyö julkaistaan internetissä osoitteessa www.theseus.fi.

Lämmin kiitos osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin,

Seija Komppa
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kasvatustyö
SSO14S

Dear participant,

I'm studying at Jyväskylä University of applied sciences in the degree programme for Social Services, with a focus on early childhood education. For my thesis I research parent's impressions and experiences of everyday life in a bilingual family with children living in Finland.

Many families are living in Finland, whose parent's mother languages are different. Families' everyday life differs, too. Bilingualism appears differently and families experience the everyday life in its own way. Parents from different cultural and lingual background have to adapt their own courses of action. Thus, families tend to build a so called "third culture". Family's everyday life is e.g. build on strengths, added by each family member. Depending on circumstances and situations, family life is always working and being together.

The survey for the thesis is conducted via Webropol. It maintains structured and open questions. Answering the questions takes approx. 15-20 minutes. Responding is optional and confidential. By participating in this survey, you give your consent to analysis and publishing.

Supervisors for the thesis are Timo Hintikka and Tiina Lautamo from Jyväskylä Uni-versity of applied sciences. The finished thesis will be published on www.theseus.fi.

Thank you for answering!

Best regards,

Seija Komppa
Jyväskylä University of applied sciences
Degree Programme in Social Services
Early Childhood education
SSO14S